



Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü  
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı  
Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Bilim Dalı

# **PSİKOLOJİK TESTLERDE ANGOFF VE SINIR GRUP YÖNTEMLERİ İLE KESME PUANLARININ BELİRLENMESİ**

Gizem TÖLÜBAŞ

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2009



PSİKOLOJİK TESTLERDE ANGOFF VE SINIR GRUP YÖNTEMLERİ İLE  
KESME PUANLARININ BELİRLENMESİ

Gizem TÖLÜBAŞ

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü  
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı  
Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Bilim Dalı


Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2009

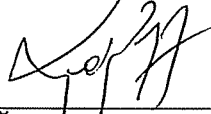


## KABUL VE ONAY

Gizem Tülübaş tarafından hazırlanan “Psikolojik Testlerde Angoff ve Sınır Grup Yöntemleri ile Kesme Puanlarının Belirlenmesi” başlıklı bu çalışma, 08.10.2009 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.



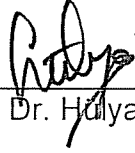
Doç. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK (Başkan)



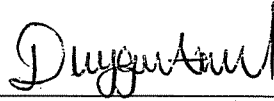
Dr. Nuri DOĞAN (Danışman)



Doç. Dr. Selahattin GELBAL



Doç. Dr. Hülya KELEÇİOĞLU



Dr. Duygu ANIL

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. İrfan ÇAKIN  
Enstitü Müdürü

## BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

08.10.2009

  
Gizem TÜLÜBAŞ

## BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezin/Raporumun ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

08.10.2009

  
Gizem TÜLÜBAŞ

*Annem ve Babama....*

## TEŞEKKÜR

Öncelikle tezimin ilk aşamasından son aşamasına kadar değerli fikirleriyle ve hoşgörüsüyle yanımda olan, her türlü sıkıntıda desteğini ve güvenini benden esirgemeyen sevgili danışmanım Dr. Nuri DOĞAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Tezimin oluşmasında büyük emeği olan ve yüksek lisans sürem boyunca yaşadığım bireysel ve bilimsel her sorunda bana yardımcı olan Doç. Dr. Selahattin GELBAL'a çok teşekkür etmek istiyorum.

Çok değerli bakış açıları ve katkıları için jüri üyelerim, saygıdeğer hocalarım, Doç. Dr. Şener Büyüköztürk'e , Doç. Dr. Hülya KELECİOĞLU'na ve Dr. Duygu ANIL'a çok teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca benden desteklerini ve bilgilerini esirgemeyen sevgili hocalarım Prof. Dr. İhsan DAĞ'a, Doç. Dr. Gonca SOYGÜT'e ve DR. Sait ULUÇ'a teşekkür ederim.

Akademik kariyerimde belirleyici rol oynayan Dr. Recai ÇOŞTUR'a gösterdiği yol ve destek için çok teşekkür ederim.

Bu çalışmada değerli zamanlarınının bir bölümünü bana ayırma nezaketini gösteren değerli öğretim görevlilerine teşekkür ederim.

Hayatı benimle paylaşan, her türlü zorlukta ve sıkıntıda yanımda ilk olan, ve bizi kardeş sananlara kızan sevgili dostum Ezgi BAYSALMAN'a teşekkür ederim. Varlığına sağlık.

Yüksek lisansın hayatıma kattığı, kısa zamanda tanışıp çok şey yaşadığımız, en karanlık zamanlarda bana ışık tutan ve herşeye rağmen hala benim yanımda olan N. Bilge UZUN'a teşekkür ederim.

Geçirdiğim zamanı anlamlı kılan dostluğu ve desteği için sevgili dostum Leyla GEMALMAZ'a teşekkür ederim.

Bu çalışmayı yapmam için gerekli olan her türlü maddi ve manevi desteği benden esirgemeyen, her koşulda yanımda olan ve tezimin bitmesini en az benim kadar hevesle ve heyecanla bekleyen sevgili annem ve babama tüm kalbimle teşekkür ediyorum.

Gizem TÖLÜBAŞ

## ÖZET

TÜLÜBAŞ, Gizem. *Psikolojik Testlerde Angoff ve Sınır Grup Teknikleri ile Kesme Puanlarının Belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi , Ankara, 2009.

Bu çalışmanın amacı psikolojik testlerde kesme puanının belirlenmesinde standart belirleme tekniklerinin uygunluğunu test etmektir.

Psikolojik testlerde kesme puan norm oluşturma süreci içerisinde hesaplanmaktadır. Seçilen örnekleme bağı olarak kesme puanlar belirlenmektedir. Örneklemin ortalaması kullanılan psikolojik testin kesme puanını oluşturmaktadır. Örneklemin standart sapması psikolojik özelliğin farklı düzeylerini ifade etmektedir.

Standart belirleme tekniklerinin norm oluşturma sürecine nasıl bir katkı sağlayacağı anlaşılmaya çalışılmıştır. Özellikle tanı koymayı sağlayıcı psikolojik testler üzerinde standart belirleme tekniklerinin kullanılarak kesme puanların hesaplandığı bir çalışma söz konusu değildir. Alan yazında yapılan çalışmalar çoğunlukla başarı testleri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle çalışmada tanı koymayı sağlayıcı testler üzerinde standart belirleme teknikleri le kesme puanların hesaplanmasına çalışılmıştır.

Çalışmada psikoloji alanında tanı koyma amacıyla sıklıkla kullanılan Beck depresyon Ölçeği ve bu ölçekle yüksek korelasyon gösterdiği bilinen Beck umutsuzluk ölçekleri kullanılmıştır. Bu ölçeklerin kesme puanlarını yeniden hesaplamak üzere Ankaradaki Üniversitelerin psikoloji bölümünde görev yapmakta olan öğretim görevlileri ile çalışılmıştır. Uzman grubuna iki ayrı uygulama yapılarak kesme puanlar hesaplanmıştır.

Beck depresyon ölçeği için sınır grup tekniği ile kesme puan 12 ve Angoff tekniği ile kesme puan 17 olarak hesaplanmıştır. Beck umutsuzluk ölçeği için

sınır grup tekniği ile kesme puan 8 ve Angoff tekniği ile hesaplanan kesme puan 10 olarak hesaplanmıştır.

Angoff ve sınır grup tekniklerinin karşılaştırılması için kesme puanların ortancaları hesaplanmıştır. Ortancalar arasındaki farkın anlamlılığı Wilcoxon işaretili sıralar testi ile test edilmiştir. 0.05 manidarlık düzeyinde teknikler arasındaki farkın anlamlı olduğu gözlenmiştir. Bu farklılık yöntemlerin odak noktalarının farklı olmasından kaynaklanmaktadır.

Beck umutsuzluk ölçeği için her iki teknikle hesaplanan kesme puanlar 9'dur. Teknikler arasında bir farklılık bulunmamıştır.

Çalışmada Angoff ve sınır grup teknikleri ile hesaplanan kesme puanlar, Beck depresyon ve Beck umutsuzluk ölçekleri için oluşturulmuş olan normlarla karşılaştırılmıştır. Normlarla karşılaştırabilmek için Ankaradaki üniversitelerde eğitim görmekte olan 333 öğrenciden veri toplanmıştır. Bu öğrencilerin ölçeklerden aldıkları puanlar yeni ve eski kesme puanlara göre sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmadan elde edilen oranlar karşılaştırılmıştır. Her iki ölçek için sınır grup tekniği 0.05 manidarlık düzeyinde normlardan farklı bulunmamıştır. Angoff tekniği Beck umutsuzluk ölçeği için normlardan farklı bulunmazken Beck depresyon ölçeği için normlardan farklı bulunmuştur.

Standart belirleme tekniklerinin norm oluşturma süreci içerisinde kullanılabileceği gözlenmiştir. Özellikle örneklem oluşturmakta sıkıntı oluşturabilecek durumlarda bu tekniklerin kullanılabileceği düşünölmektedir. Tanı koymayı sağlayıcı testlerde kesme puanın belirlenmesinde sınır grup tekniği gibi öğrenci/ birey temelli modellerin daha uygun olacağı da gözlenmiştir.

**Anahtar sözcükler:** Angoff tekniği, sınır grup tekniği, standart belirleme, kesme puan, psikolojik testler

## ABSTRACT

TÜLÜBAŞ, Gizem. To Determine Cutoff points with Angoff and Borderline Group Techniques In Psychological Testing, Master Thesis, Ankara, 2009

The aim of this study is to test the availability of different standard setting methods to estimate the cut off points in psychological tests.

In psychological tests norm generating procedure includes the cut off point estimating. The cut off point determined by the sample. The mean of the sample can be used as a cut off point for psychological tests. The standard deviation shows the different level of psychological feature.

How standard setting techniques contribute norm generating procedures can be understood in this study. There is no other work that cut off points estimated by standard setting techniques in psychological tests especially which used for to place a diagnosis. Most of the standard setting works in literature are about achievement tests. For this reason in this study standard setting techniques worked in psychological tests which used to place a diagnosis.

In this study Beck depression inventory which widely used in psychology and Beck hopeless inventory which highly correlates with BDI, are used. Judges who work psychology departments in universities at Ankara, are used to estimate the cut off points for both inventories. The cut off points estimated by two applications.

For Beck depression inventory the cut off point estimated by borderline technique is 12 and the cut off point estimated by Angoff technique is 17. For Beck hopeless inventory the cut off point estimated by borderline technique is 8 and the cut off point estimated by Angoff technique is 10.

For Angoff and borderline techniques the cut off points are the median of the judges estimates. The significance of difference between the medians are tested by the Wilcoxon signed rank test for paired samples. At 0.05 significance level the difference between Angoff and Borderline group techniques finds significant. This difference can be thought to derive from different focus points.

For Beck hopeless inventory both techniques estimate the same cut off point, 9. There can be no difference found between techniques.

In this study estimated new cut off points for Beck depression and Beck hopeless inventory are compared with the actual norms. To compare with the norms data are collected from 333 university students in Ankara. Students points are classified by new and old cut off points. The ratios are estimated by this classification. At 0.05 significant level borderline group method is found no different than actual norms for both inventories. Although Angoff method is found no different than actual norms for Beck hopeless inventory, for Beck depression inventory method is found different at 0.05 significant level.

Standard setting techniques observed that can be used at norm generating procedure. Especially when having problems to generate a sample the standard setting techniques can be used. For tests that can be used to place a diagnosis observed that estimating cut off points examinee centered methods like borderline group technique are more available.

**Key words:** Angoff Method, Borderline method, setting standards, cut off point, psychological tests.

## İÇİNDEKİLER

	<b>Sayfa</b>
<b>KABUL VE ONAY</b> .....	<b>i</b>
<b>BİLDİRİM</b> .....	<b>ii</b>
<b>ADAMA</b> .....	<b>iii</b>
<b>TEŞEKKÜR</b> .....	<b>iv</b>
<b>ÖZET</b> .....	<b>vi</b>
<b>ABSTRACT</b> .....	<b>viii</b>
<b>İÇİNDEKİLER</b> .....	<b>x</b>
<b>TABLolar</b> .....	<b>xii</b>
<b>BÖLÜM I</b>	
<b>GİRİŞ</b> .....	<b>1</b>
1.1 Problem Durumu .....	1
1.1.1 Test Merkezli Modeller .....	7
1.1.1.a Nedelsky Tekniği .....	7
1.1.1.b Ebel Tekniği.....	10
1.1.1.c Angoff Tekniği.....	11
1.1.1.d Jeager Tekniği.....	13
1.1.2 Öğrenci Merkezli Modeller .....	13
1.1.2.a Zıt Gruplar Tekniği .....	14
1.1.2.b Sınır Grup Tekniği .....	15
1.2 Problem Cümlesi .....	18
1.3 Alt Problemler .....	18
1.4 Tanımlamalar ve Kısaltmalar .....	18
1.5 Sınırlılıklar .....	19
1.6 Sayılılar .....	19
1.7 Araştırmanın Amacı ve Önemi .....	20
1.8 ilgili Araştırmalar .....	20

<b>BÖLÜM II</b>	
<b>YÖNTEM.....</b>	<b>27</b>
2.1 Araştırmanın Türü .....	27
2.2 Çalışma Grubu .....	23
2.3 Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Araçları .....	29
2.4 Verilerin Analizi .....	34
<b>BÖLÜM III</b>	
<b>BULGULAR VE YORUMLAR.....</b>	<b>36</b>
3.1 Birinci Alt Probleme Ait Bulgular.....	36
3.2 İkinci Alt Probleme Ait Bulgular .....	46
3.3 Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular .....	49
<b>BÖLÜM IV</b>	
<b>SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....</b>	<b>54</b>
4.1 Sonuçlar .....	54
4.2 Öneriler .....	56
<b>KAYNAKÇA .....</b>	<b>59</b>
<b>EKLER .....</b>	<b>65</b>
Ek-1 .....	65
Ek-2 .....	70
<b>ÖZGEÇMİŞ.....</b>	<b>72</b>

## TABLOLAR

		<b>Sayfa</b>
<b>Tablo-1</b>	Araştırmada Kullanılan Uzmanların alıştığı Üniversitelere Göre Dağılımlı	29
<b>Tablo-2</b>	Beck Depresyon leğine İlişkin Sınır Grup Tekniğine Göre Kesme Puanı Belirlenirken Uzmanların Cevaplarınının Herbir Soru İçin Seçeneklere Göre Dağılımlı	37
<b>Tablo-3</b>	Beck Depresyon leğine İlişkin Angoff Tekniğine Göre Kesme Puanı Belirlenirken Uzmanların Cevaplarınının Herbir Soru İçin Seçeneklere Göre Dağılımlı	38
<b>Tablo-4</b>	Beck Depresyon leği için İki Tekniğe Göre Uzmanların Uyum Yüzdesi	40
<b>Tablo-5</b>	Beck Depresyon leği için Uzmanların Test Puanları	41
<b>Tablo-6</b>	Beck Umutsuzluk leğinin Sınır Grup Tekniğine Göre Kesme Puanı Belirlenirken Uzmanların Cevaplarınının Herbir Soru İçin Seçeneklere Göre Dağılımlı	43
<b>Tablo-7</b>	Beck Umutsuzluk leğinin Angoff Tekniğine Göre Kesme Puanı Belirlenirken Uzmanların Cevaplarınının Herbir Soru İçin Seçeneklere Göre Dağılımlı	43
<b>Tablo-8</b>	Beck Umutsuzluk leği için İki Tekniğe Göre Uzmanların Uyum Yüzdesi	44
<b>Tablo-9</b>	Beck Umutsuzluk leği için Uzmanların Test Puanları	45
<b>Tablo-10</b>	Beck Depresyon leği için Wilcoxon İşaretli Sıralar	47

<b>Tablo-11</b>	Testi Sonuçları Beck Depresyon Ölçeği İçin Farklı Standart Belirleme Yöntemleri İle Elde Edilen Kesme Puanlarına Göre Öğrencilerin Frekans dağılımı ve Oranları	49
<b>Tablo-12</b>	Beck Depresyon Ölçeği İçin Farklı Standart Belirleme Yöntemleri İle Elde Edilen Kesme Puanlara Göre Depresyonu Olan kişilerin Oranlarının Karşılaştırılması	50

# BÖLÜM I

## GİRİŞ

### 1.1 Problem Durumu

Psikoloji alanında kullanılan testlere “Psikolojik Testler” denilmektedir. Öner (1997) Türkiye’de kullanılan psikolojik testler adlı kitabında “psikolojik test; bireylerin yetenekleri, becerileri, edimleri, güdüleri, tutumları, savunmaları vb. hakkında bilgi verecek soruların sorulmasına ortam ve olanak sağlayan sistemli bir yaklaşımdır.” biçiminde tanımlamıştır.

Özgüven de (2000) Psikolojik Testler adlı kitabında yapmış olduğu “bireylerin herhangi bir niteliğini ölçme amacıyla, nitelikler evrenini temsil edecek şekilde seçilmiş standart uyarıcılar takımıdır” tanımı ile bir psikolojik testin tanımına ve sahip olması gereken özelliklere vurgu yapmaktadır.

Özgüven’in yapmış olduğu tanımda dikkat edilmesi gereken nokta “standart” sözcüğüdür. Testin uygulanmasından puanlanmasına kadar belirli bir yolun izlenmesi gerekliliğidir. Herhangi bir psikolojik test için geliştirilen standartların gerek uygulama gerek puanlama açısından her birey ve her durum için aynı olmasını ifade etmektedir. Bu süreç psikolojik testlerin geliştirilmesinde de dikkat edilmesi gereken bir husustur.

Testlerin psikometrik özellikleri; Öner ve Özgüen'in tanımlarında yer verdiği standartlaşma süreci açısından son derece önemlidir. Psikolojik testlerin dört psikometrik özelliği bulunmaktadır. Bunlar ; testin standardizasyonu, geçerliği, güvenilirliği ve normlarının oluşturulmasıdır. Standardizasyon, testin değişmezliğidir. Testin uygulanış biçiminden puanlama biçimine normlarının ve standartlarının aynılığıdır. Bu süreçte örneklem seçimi önemlidir. Evreni en iyi temsil eden örneklem oluşturulması esas alınmaktadır. Testin geçerliği ise testin ölçmeyi amaçladığı konuların kapsama derecesidir. Testin güvenilirliği, ölçmeyi amaçladığı özellik açısından testin tutarlılığıdır. Normlar ise standardizasyon sürecinde oluşturulan örneklemin aldığı puanlara göre oluşturulur. Örneklemin puan dağılımı belirlenerek ,puanların nasıl değerlendirileceğine ilişkin bilgi verir. Yaş , sınıf , yerel ya da ulusal normlar gibi farklı norm türleri kullanılmaktadır. Norm, örneklemin ortalamasını temsil eder.

Örneklemin puan dağılımı ham verileri değerlendirebilmek amacıyla kullanılan ölçütlerdir. Normlar , farklı ya da benzer testlerden elde edilen ham puanların karşılaştırılmasına olanak sağlamaktadır (Özgüen , 2000).

Psikolojik testlerde normu oluşturan örneklemin ortalaması kesme puanı olarak kullanılmaktadır. Bireylerin tetlerden alacağı puanlar, örneklem ortalamasına ve örneklemin standart sapmasına göre belirlenen dağılıma göre yorumlanmaktadır. Biryelerin teste ilişkin düzeyleri ortalamaya bağlı olarak standart sapmaya göre belirlenmektedir.

Kesme puan ; bireyleri istenilen , incelenen özellik doğrultusunda olan ya da olmayan şeklinde sınıflandırmak için uygun olan noktadır. Yeterli ya da yetersiz gibi ayrımlar yapabilmek için belirlenen sınır puanıdır. Kullanılmakta olan testlerde kesme puanlar zaman ve mekana bağlı olarak değişebilmektedir. Bu normların göreceli olması özelliğinden kaynaklanmaktadır. Bilinen normlar kalıcı ve değişmez olarak görülmemelidir (Öner, 1997).

Psikolojik testler günümüzde farklı pek çok alanda kullanılmaktadır. Bireylere ilişkin bilgi almada, işe alımında, eğitim alanında, meslek seçimlerinde ve klinik alanda kullanılmaktadır. Özellikle klinik psikoloji alanında yeni testlerden çok bilinen testler kullanılmaktadır. Klinik alanda kullanılan testler çoğunlukla tanı koymak amacıyla kullanılmaktadır. psikolojik rahatsızlıkların tanımlanmasına ilişkin geçmişten günümüze çok büyük farklılıklar söz konusu değildir. Bu nedenle bilinen testlerin kullanılmaktadır. Kullanılmakta olan bu testlerin normları günümüzde farklılaşabilmektedir. Yeni bir test oluşturmaktan çok bilinen testin geliştirilmesi önemlidir. Alanda sıklıkla kullanılan testlerin bir kısmına ilişkin norm çalışmaları günümüzde halen yapılmaktadır.

Psikolojik testlerin sıklıkla kullanıldığı diğer bir alan ise eğitimidir. Eğitim alanında kullanılan testler çoğunlukla öğrencinin başarı düzeyin belirleyen başarı testleridir. Başarı düzeyleri yapılan değerlendirmeye bağlı olarak farklılaşabilmektedir. Bağıl ve mutlak değerlendirme olmak üzere iki tür değerlendirme bulunmaktadır. Mutlak değerlendirme , ölçütün önceden belirlendiği durumlarda yani bir gruba bağlı olarak kesin belirlenen standart , normdur. Okullarda kullanılan ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen ders geçme notları bu değerlendirme için verilebilecek bir örnektir. Belirlenen bu ölçütlerde zamana ve mekana göre değişebilmektedir. Bağıl değerlendirme ise teste tabii tutulan gruba bağlı olarak belirlenen ölçütler doğrultusunda yapılan değerlendirmedir. Üniversiteye giriş sınavı (ÖSS) bu değerlendirmeye verilebilecek bir örnektir. Mutlak değerlendirme de ölçütler önceden belirlenirken bağıl değerlendirmede ölçüt sınav testin sonunda oluşturulmaktadır ( Tekin , 1979 ).

Bağıl değerlendirme de bireylerin başarı düzeylerinin belirlenmiş olan bir ölçüte ilişkin kıyaslanması söz konusudur. Bireylerin başarı düzeylerini karşılaştırabilmek için oluşturulan ölçüte “kesme puan “ ya da “standart puan” adı verilmektedir. Böylelikle bireylerin almış oldukları puanlar başarı düzeyleri doğrultusunda farklılaşmaktadır yani sınıflandırılmaktadır (Cizek , 1993).

Farklı başarı düzeylerine ilişkin bir sınıflama yapabilmek için her düzeye ilişkin kesme ya da standart puanların ortaya konulması gerekmektedir. Farklı başarı düzeylerinin belirlendiği bu işlem ise standart belirleme olarak adlandırılır. Standart belirleme süreci bireylerin başarı düzeylerini ya da performans düzeylerini ayırtılabilmek için son derece önemlidir. Her düzeyin birbirinden farklılaştığı noktanın belirlenmesi gerekmektedir. Bu açıdan kullanılacak olan standart belirleme yönteminin de iyi seçilmesi gerekmektedir.

Standart belirleme süreci sadece bir kesme puanın belirlenmesi olarak görülmemelidir. Standart belirleme süreci, bu süreç içerisinde bulunan kişiler, bu kişilerin kültürel değerleri, ülkenin politik değerleri gibi pek çok farklı etmeden etkilenen karmaşık bir süreçtir. Standart belirleme süreçlerine bakıldığında süreci belirleyen kişiler aslında kullanılan uzmanlar olsa da temelinde belirleyici olan o toplumun kültürü ve politik değerlerdir. Standart belirleme süreci toplumdaki etkilenen aynı zamanda toplumu da etkileyen bir süreçtir. Bu nedenle standart belirleme süreci sadece bir kesme puan oluşturmaktan çok bir yol belirlemeyi amaçlamaktadır. Eğitim politikalarının oluşturulması ya da ders içeriklerinin gözden geçirilmesi gibi konularda belirleyici olabilmektedir. Toplumdan etkilenen ve toplumu etkileyen standart belirleme süreci psikolojik testler açısından da belirleyici olabilir mi? Eğitim politikası oluşturmak amacıyla kullanılan standart belirleme teknikleri psikolojik testlere ilişkin genel bir bakış oluşturmak amacıyla da kullanılabileceği düşünülmektedir. Bu çalışma standart belirleme tekniklerinin psikolojik testlerde uygunluğunu test etmektedir.

Livingston ve Zeiky (1982), mutlak ya da bağıl değerlendirme ile yapılacak olan herhangi bir standardın temelini yargıya bağlı olduğunu belirtmektedirler. Standardın “ nasıl iyi yeterince iyidir” sorusunun cevabına bağlı olduğunu vurgulamaktadırlar. Bu sorunun cevabı da herhangi bir kişinin yargısına bağlı olduğunu belirtmektedirler. Standart belirleme sürecinde kullanılacak olan birçok yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemler birkaç başlık altında toplanmaya

çalışılmıştır. Standart belirleme yöntemleri için yapılan sınıflandırmaların üç başlık altında olduğunu görmekteyiz.

1950’li yılların başına kadar sıklıkla kullanılan bir sınıflama mutlak ya da bağıl standart olmasına dayalı olarak yapılmaktadır. Halen daha kitaplara bakıldığında standart belirleme yöntemleri bu ayırım temelinde açıklanmaya çalışılmıştır. 1976 yıllarının sonlarında Andrew ve Hect (1976) yaptıkları çalışmada geçme kalma düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yaygın olarak kullanılan yöntemlerin bağıl standartların gerektirdiğini belirtmişlerdir. Standartların bağıl olmasını gerektiğini savunmaktadırlar.

1954 yılında yapmış olduğu çalışmalarında öğrencilerin başarı düzeylerini belirleyebilmek için başka öğrencilerin ya da kendi sınıfının başarısının gerekli olmadığını belirtmiştir. Öğrencinin başarısının, değerlendirecek olan uzmanın yeterli olduğunu düşündüğü başarı düzeyine ilişkin yapacağı karar doğrultusunda olmasını savunmaktadır. Nedelsky’e göre standartlar mutlak olmalıdır.

Jeager (1955) yöntemleri başlıca iki ana başlık altında toplamıştır. Kullanılacak olan yöntemin temelinde test söz konusu ise bu yöntemlere “test merkezli yöntemler” adını vermiştir. Bu yöntemlerin tersine kullanılacak olan yöntemin temelinde testten çok incelenilecek ya da değerlendirilecek olan kişiler söz konusu ise bu yöntemlere de “incelenen merkezli” yöntemler olarak adlandırmıştır. Jeager’ın yapmış olduğu ayırımın temelinde uzman grubun kimi incelediği önemlidir. Test merkezli yöntemlerde uzmanların test içersinde yer alan maddeleri değerlendirmesi öncelikle istenir. İncelenilen merkezli yöntemlerde ise öğrencinin bulunduğu ya da yer aldığı başarı düzeyine ilişkin bireysel ya da toplu bir değerlendirmeyi temel alması istenilmektedir.

Üçüncü grup ve son zamanlarda çıkan yöntemleri de kapsayan bir diğer sınıflandırma ise 1994 yılında Kane tarafında yapılmıştır. “Holistik” ya da “Analtik” yöntemler olarak ayırtmıştır. Bu ayırım ise başarının tamamına ya da bir kısmına bağlı olarak yapılmaktadır. Kane başarının ya da yeteneğin bütüncül olarak ele alındığı yöntemlere “holistik”, başarının ilgili olan bölümlerin, alt gruplarına ya da performans örneğine bağlı olan yöntemlere ise “analitik” yöntemler denilmesini önermektedir.

Bu çalışmada standart belirleme teknikleri Jeager’ın yapmış olduğu sınıflandırma temelinde açıklanacaktır. Standart belirleme teknikleri oldukça fazladır. Çalışmada test merkezli ve öğrenci merkezli olan teknikler açıklanacaktır.

Zieky , Perie ve Livingston (2004) uzman grubun değerlendirmesine bağlı diğer yöntemlerde olduğu gibi uzman grubun değerlendirmede yapması gereken dört temel maddeden bahsetmişlerdir. Bu dört madde tüm standart belirleme yöntemlerinde dikkate alınması gereken olmazsa olmaz kurallardır.

- 1- Yapılacak olan tüm değerlendirmeler konuya ilişkin belirlenecek olan uzman grup tarafından yapılmalıdır.
- 2- Teste ilişkin yapılacak olan değerlendirmeler testin ölçmeye çalıştığı bilgi ve özelliği kapsayacak biçimde yapılmalıdır
- 3- Yapılacak olan değerlendirme, testin uygulandığı grubun o anki bilgi ve yeteneklerini yansıtmalıdır.

Uzmanların yapmış oldukları değerlendirmeler, değerlendirilen kişilerin bilgi ve yeteneklerine ilişkin uzmanların gerçek düşüncelerini içermelidir.

### 1.1.1 Test Merkezli Yöntemler

Test içerisinde yer alan sorular hem tek tek hem de bir bütün olarak önemlidir. Uzman kişiler değerlendirmeleri soru temelinde yaparlar. Her bir uzman her bir soru için minimum yeterlik düzeyindeki kişiyi düşünerek değerlendirme yapmaktadır. Standart belirleme tekniklerine göre soru temelinde yapılan değerlendirmeler farklılaşmaktadır. Bu tür yöntemlerde odak noktası testin kendisidir. Öğrencilere ilişkin yapılan değerlendirme ikinci plandadır. Uzmanların sorulara ilişkin yaptıkları değerlendirmeler belirleyicidir. Bu teknikler; Ebel , Nedelsky , Angoff ve Jeager teknikleridir. Test merkezli teknikler aşağıda sırasıyla açıklamıştır.

#### 1.1.1. a Nedelsky Tekniği

Standart belirleme yöntemleri içerisindeki en eski yöntemdir. 1954 yılında Leo Nedelsky tarafından kesme puanın belirlenmesinde kullanılacak bir yöntem olarak önerilmiştir. Günümüzde de halen sıklıkla kullanılmaktadır. Günümüze kadar yöntemin devamlılığını sağlamanın en önemli sebepleri; yöntemin anlaşılır olması, uygulamasının kolay olması ve en önemlisi günümüzde en çok tercih edilen başarı testlerine yani çoktan seçmeli testlere uygulanabilir olmasıdır.

Nedelsky yöntemi uzmanların test maddelerine odaklanmasını gerektirmektedir. Nedelsky geçme düzeyinde ya da minimum yeterlik düzeyindeki öğrencinin sorunun yanlış seçeneğini eledikten sonra kalan seçenekler arasından rastgele bir tercih yaparak soruyu cevapladığını belirtir. Nedelsky, minimum yeterlik düzeyindeki öğrenci yanlış seçeneği eledikten sonra kalan seçeneklere “F cevapları” adını vermektedir. Sorunun yanlış cevabını eleyebilecek kadar

yeterli bilgi ve yeteneği olan minimum yeterlik düzeyindeki öğrencileri ise "F-D öğrencileri" olarak tanımlamaktadır. (Nedelsky,1954)

Söz konusu yöntem uzmanların test içersindeki her bir maddeyi dikkatle inceleyerek "F-D" öğrencisinin yanlış cevabı eledikten sonra kalan seçenekler arasından doğru cevap verme olasılığını hesaplamaya çalışırlar. Her bir soruya ilişkin her bir uzmanın yaptığı tahminler toplamının ortalamaları alınarak, o soruya ilişkin Nedelsky değeri elde edilir. "F-D" öğrencisi ya da minimum yeterlik düzeyindeki öğrencinin teste ilişkin puanını hesaplamak için her bir soruya ilişkin oluşturulan Nedelsky değerleri toplanarak toplam puan hesaplanır. (Nedelsky,1954)

Nedelsky değeri hesaplanırken; her bir soruya ilişkin olasılıkların ortalaması kullanılabilir. Bunun dışında uzmanların yapmış oldukları tahminler içersinde çok yüksek ya da düşük değerler söz konusu ise ortalamanın bu gibi durumlarda iyi çalışmadığı bilinmektedir. Bu tür yüksek ya da düşük değerler olduğunda ortalama yerine ortancayı tercih etmek daha doğru olmaktadır. Üçüncü bir yol olarak da "düzeltilmiş ortalama" kullanılabilir. Yüksek ve düşük değerler atıldıktan sonra kalan değerlerin ortalamasının alınmasıdır (Zieky& Livingston, 1982)

Nedelsky puanı hesaplanırken yukarıda anlatılan üç yöntemden hangisinin tercih edileceği eldeki verilere bağlı olan uzman tarafından belirlenir. Uzmanın tercih edeceği yöntemi puanlamayı yapan uzman gruba bildirmesi gerekmektedir. Aksi takdirde uzmanların kesme puana ilişkin bir şüphesi oluşabilir.

Yöntemin farklı varyasyonları günümüzde kullanılmaktadır. Özellikle uzmanların oturumlarda toplanarak yapmış oldukları tahminleri tartışarak nihai bir karara varmaları sağlanmaktadır. Bu oturumlarda uzmanların birbirleri ile yapmış

oldukları tartışmalar gerçeğe daha yakın sonuçlar elde etmesi açısından son derece faydalı olmaktadır. Fakat uzman grubun sayısına bağlı olarak yapılan tartışmaların uzaması zaman ve emek kaybına da sebebiyet vermektedir.

Yöntemin farklı uygulamalarına ilişkin bir öneri ise yapılan oturumlarda uzmanlara söz konusu minimum yeterlik düzeyindeki öğrenciye ilişkin gerçek bilgilerin sağlanmasıdır. Uzmanlara sağlanacak bu bilgiler onların yapacakları değerlendirmelerin daha gerçekçi olmasını sağlayacaktır. Bazen bu bilgiler uzmanların soruya ilişkin yapacakları tahminleri olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Oturumları yönetecek olan kişinin bu bilgileri verirken dikkatli olması gerekmektedir.( Cizek,1996)

Nedelsky yönteminin en önemli sınırlılığı sadece çoktan seçmeli testlere uygulanabilmesidir. Bu yönetime ilişkin gelecekte yapılacak olan uygulamalarda farklı test türlerine adaptasyonu denenmelidir.Yöntemin ikinci bir sınırlılığı ise elde edilecek olan Nedelsky değerinin sınırlı bir olasılık içerisinde olmasıdır. Berk (1984) sınırlı olan bu Nedelsky değerinin 0.50 ile 1.00 değeri arasında yer almadığını belirtmiştir. Shepard (1980) Nedelsky yönteminden elde edilen kesme puanın diğer yöntemlere göre daha düşük olduğunu savunmaktadır. Bunun sebebi olarak da kesme puanının sınırlı bir olasılık değeri içerisinde olmasını göstermektedir.

Nedelsky yöntemi bir teste ilişkin birden fazla kesme puan elde edilmesi gereken durumlarda kullanılmamaktadır. Geçme /kalma ya da başarılı/başarısız ya da yeterli/yetersiz olarak bir ayırım yapılması gereken durumlarda kullanılmaktadır.

### 1.1.1. b Ebel yöntemi

Nedelsky yöntemi gibi bu yöntemde kişinin kendi ismiyle anılmaktadır. Ebel yöntemi 1972 yılında ortaya çıkmıştır. Günümüzde özellikle sağlık ve ilaç sektöründe kullanıldığını görmekteyiz. Ebel yönteminin en kuvvetli yönü farklı türlerdeki pek çok teste uygulanabilir olmasıdır.

Çoğu standart belirleme yöntemlerinde olduğu gibi uzmanlara ihtiyaç vardır. Bu yöntemde uzmanların yapması gereken iki önemli görev bulunmaktadır. Bunlardan ilki uzmanların test içerisinde yer alan her bir soruyu dikkatle inceleyerek iki boyutta değerlendirme yapması istenmektedir. Sorunların zorluğu (kolay, zor ve orta ) ve önemliliğine (önemli, gerekli, sorgulanabilir ve kabul edilebilir) ilişkin olan bu boyutlar kendi içerisinde sırsıyla üç ve dört gruba ayrılmaktadır. Uzmanların her bir soru için 12 ayrı hücre temelinde bir inceleme yapması gerekliliği söz konusudur. (Cizek & Bunch,2007)

Ebel yönteminin ikinci önemli görevi ise minimum yeterlik düzeyinde ya da sınır düzeyde diye tanımlanan öğrenciyi düşünerek soruların 12 farklı hücre temelinde değerlendirmektir. Maddeler bu iki boyut çerçevesinde düşünüldüğünde 4X3 'lük bir tablo oluşacaktır. Her bir hücre için uzman, minimum yeterlik düzeyindeki kişinin doğru cevaplama olasılığını hesaplamaya çalışmaktadır. Berk (1984); uzmanların her bir soru için yapmış oldukları değerlendirmelerin oldukça zor olduğunu söylemektedir. Bu yöntem için uzmanlardan her bir soru için değerlendirme yapmaları istenilen önemlilik ve zorluk boyutlarının birbirlerinin içine girdiğini ve yeteri kadar ayırtılamadığını savunmaktadır. (Ebel,1972)

Ebel yönteminde kesme puanı elde etmek için her bir hücre tek tek çaprazlanmalıdır. Böylelikle 12 hücre için ayrı ayrı puanlar elde edilecektir. Nedelsky yönteminde olduğu gibi uzmanlardan elde edilecek bu puanların ortalaması ya da ortancası ya da “düzeltilmiş ortalaması alınarak puanlar belirlenebilir. Minimum yeterlik düzeyindeki kişinin testten alacağı toplam puan ise hücrelerden elde edilecek puanların toplanmasıyla oluşmaktadır. (Livingston&Zieky, 1982)

#### 1.1.1.c Angoff Yöntemi

Nedelsky ve Ebel yöntemleri kadar eski olan bir diğer standart belirleme yöntemidir. 1972 yılında William Angoff tarafından kullanılan ve günümüzde en çok tercih edilen yöntemlerden biridir. Standart belirleme yöntemlerine ilişkin yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunda sıklıkla tercih edilen yöntemdir. Angoff yöntemine ilişkin yapılan çok fazla uygulama olduğu için zaman içerisinde çeşitlemeleri de ortaya çıkmıştır. (Cizek & Bunch,2007)

1988 yılında Mills ve Melican yapmış oldukları çalışmada Angoff yönteminin bu kadar geniş çaplı kullanılmasının, yöntemin kolay uygulanabilir olmasından ve yöntemin basitliğinden kaynakladığını belirtmişlerdir.

Angoff yöntemi, seçilen uzmanların test içerisinde yer alan her bir soruya odaklanmalarını gerektirmektedir. Uzmanlar test içerisinde yer alan her bir soruyu incelerken akıllarında minimum yeterlik düzeyinde ya da sınır düzeyde olan kişiyi tutmalıdır. Belirlenecek olan kesme puan uzmanların her bir soru için sınır düzey ya da minimum yeterlik düzeyindeki kişi ya da kişilerin doğru cevaplama yüzdesine bağlı olarak hesaplanmaktadır. Her bir uzmanın test içerisinde yer alan sorulara ilişkin yapmış oldukları tahminler, diğer iki yöntemde de olduğu gibi üç yolla nihai karar ulaştırılması sağlanmaktadır.

Günümüzde gerek performans gerekse başarı testlerinde sıklıkla kullanılan bu yöntemin bir diğer çeşitlemesi ise uzmanların her bir soruyu minimum yeterlik düzeyindeki kişi ya da kişilerin doğru cevap verip vermeyeceğine ilişkin değerlendirme yapmasını içermektedir. Uzmanlar; minimum yeterlik düzeyindeki kişi ya da kişilerin doğru cevaplayacaklarını düşündükleri sorulara “1” , yanlış cevaplayacaklarını düşündükleri sorulara ise “0” puan vermektedir. Minimum yeterlik düzeyindeki kişinin her bir sorudan aldığı puanların toplamı da kişinin testten alacağı puanı vermektedir. (Cizek & Bunch,2007)

Nedelsky ve Ebel yöntemlerinde de olduğu gibi Angoff yönteminin çeşitlemelerinde uzmanların bir araya getirilerek değerlendirmelerini tartıştıkları oturumlar yapılması söz konusudur. Uzmanların yapacakları değerlendirmeye ilişkin daha gerçekçi olabilmeleri için bu oturumlarda eğitilmelerinin daha verimli olacağı düşünülmektedir. En az iki ya da üç oturumdan oluşacak olan bu değerlendirme sürecinin yeterli olduğu belirtilmiştir. Söz konusu oturumların yapılması birden fazla seferde yapılması zaman kaybı açısından Angoff yöntemine ciddi bir dezavantaj getirmektedir.

Angoff yöntemine ilişkin yapılan önemli bir eleştiri de minimum yeterlik düzeyindeki kişinin her bir uzmanın kafasında farklı bir biçimde şekillendirilmesine yöneliktir. Uzmanların farklı şekilde kafalarında minimum yeterlik düzeyindeki kişiyi biçimlendirmesinden kaynaklanabilecek hataları önlemek için uzmanların değerlendirme yapmadan önce eğitilmelerinin önemine değinilmektedir

Angoff yöntemi ve çeşitlemelerinin farklı özelliklerdeki pek çok teste uygulanabilmesi ve bir test içerisinde birden fazla kesme puanı belirlenmesi gereken durumlarda kullanılabilmesi açısından oldukça avantajlıdır.

Yönteme ve yöntemin temeline ilişkin yapılan oldukça ciddi bir eleştiri yapılmaktadır. Sıklıkla tercih edilen bir yöntem olmasına rağmen uzmanların soruların güçlüğüne düşünmeksizin yapmış oldukları değerlendirmeleri temel alan bir kesme puan yöntemi olması açısından eleştirilmektedir. Hatta yapılan bazı araştırmalarda elde edilen kesme puanın geçerli olmadığı görüşü savunulmaktadır. Buradan hareketli bazı psikometristler Angoff yönteminin yetersiz olduğunu iddia etmektedirler. (Livingston & Zeiky, 1982)

#### 1.1.1. d Jeager Yöntemi

Madde temelinde değerlendirme yapmayı gerektiren bir diğer yöntemde 1982 yılında Jeager tarafından önerilmiştir. Bu yöntem Angoff yöntemi ile benzer özellikler taşımaktadır. Bu yöntemde de uzmanlar her bir soruyu, değerlendirilen her kişi bu soruyu doğru cevaplayabilir mi? Sorusunu akılda tutarak değerlendirmeleri istenmektedir. Jeager yöntemine ilişkin alan yazında çok fazla bir bilgi yer almamaktadır. (Cizek, 1996)

Yöntemin aynı Nedelsky yönteminde olduğu gibi elde edilecek olasılık değerinin 0.50 ile 1.00 arasında bir değer almasına dayalı sınırlılıkları söz konusudur. Madde temelinde değerlendirmeye dayalı olan yöntemlerin güvenilirliğine ilişkin yapılan eleştirileri desteklemektedir.

#### 1.1.2 Öğrenci Merkezli Modeller

Öğrenci merkezli olarak tanımlanan standart belirleme tekniklerinin temellendirildiği nokta incelenen minimum yeterlik düzeyindeki öğrenci ya da öğrencilerdir. Uzmanların test içersindeki her bir maddeyi minimum yeterlik

düzeyindeki öğrenciyi temel alarak değerlendirmektedir. Test mekezi modellerin aksine öğrenci , bu tekniklerde birinci sırada yer almaktadır. Bu teknikler ; sıır grup ve zıt gruplar tekniğidir. Bu tekniler aşığıda açıklanmaktadır.

### 1.1.2. a Zıt Gruplar Yöntemi

Tüm standart belirleme yöntemlerinde kesme puanın belirlenebilmesi için söz konusu teste ilişkin ve incelenen ya da değerlendirilen gruba ilişkin bilgilerin elde edilmesi gereklidir. Anlatmış olduğumuz yöntemler bu iki önemli gerçek bilgi kaynağının sağlanmasına karşın özellikle teste ilişkin bilgileri incelenen ya da değerlendirilen kişilere ilişkin bilgilere göre daha öncelikli olarak kullanmaktadır. Zıt gruplar yönteminde ise sınır ya da minimum yeterli düzeyde tanımlanan kişiye ilişkin bilgi kaynaklarından öncelikli olarak faydalanılmaktadır. Bu yöntemin odak noktası sınır düzeyde olarak tanımlanacak kişilerdir. Hipotetik olarak değil hali hazırda bulunan test sonuçlarına bağlı olarak bu düzeyde yer alacak olan kişiler belirlenmektedir. (Cizek & Bunch,2007)

Zıt gruplar yöntemi aslında daha önceden bilinen farklı bir yöntemin genişletilmiş hali olarak Berk tarafından 1976 yılında ortaya çıkarılmıştır. Herhangi bir kesme puan belirleme işlemi yapılmadan önce incelenecek ya da değerlendirilecek olan kişilerin konuya ilişkin bir teste tabii tutulması söz konusudur. Kesme puanı belirleyecek olan uzmanlardan, incelenen ya da değerlendirilen kişilerin puanlarına göre bir geçme/ kalma ya da yeterli/ yetersiz olarak bir kestirimde bulunmaları istenmektedir. Uzmanlar tarafından yapılan bu kestirme işleminden sonra yeterli ya da yetersiz olarak belirlenen iki gruba ait puan dağılımları oluşturulur. Her iki dağılımın birbirlerini kestikleri nokta kesme puan olarak belirlenmektedir. Belirlenecek olan kesme puanın her bir gruba düşecek olan kişi sayısından etkilenmesi söz konusudur. Özellikle yeterli ya da yetersiz olarak yapılan sınıflandırmadan herhangi birinde diğerine göre ciddi bir

kişi sayısı azlığı söz konusu olduğunda elde edilen kesme puan gerçeği yansıtmamaktadır. Bu gibi durumlarda kesme puanın belirlenebilmesi için farklı istatistiksel işlemler uygulanmaktadır. Bunlardan bir tanesi her iki grubun ortancasını belirleyip, ortancalar arasında kalan orta noktayı belirlemektir. Her iki ortanca arasında kalan bu orta nokta kesme puan olarak kullanılabilir. Zıt gruplar yöntemi kullanıldığında sıklıkla tercih edilen ikinci bir istatistik ise lojistik regresyon analizidir. İki dağılım arasındaki kesişme noktasını belirlemek amacıyla kullanılmaktadır.

Livingston ve Zieky (1982) zıt gruplar yönteminde değerlendirilecek grubun tamamına ilişkin bir değerlendirme yapmanın her zaman mümkün olmayacağını belirtmektedirler. Özellikle gruplarda yer alan kişi sayısı fazla olduğunda. Bu gibi durumlarda rastgele kişilerin seçilerek evreni temsil edecek bir örneklem oluşturulması önerilmektedir. Bunu yapabilmek için en çok tercih edilen yöntem ise puan aralıkları oluşturmaktır. Her bir puan aralığına düşecek kişiler tesadüfî olarak seçilmektedir. Her bir puan aralığına düşecek kişilerin toplam kişi sayısını ne kadar temsil edeceği ise yönteme yapılan en önemli eleştiridir. Kane (1994) bu yöntem ile elde edilecek kesme puanın tüm kişilere genellenebilirliği açısından sorun yaratabileceğini belirtmiştir. Değerlendirilecek olan grubun performansına bağlı bir yöntem olduğunu ve temsili grubun yeterli olmadığı durumlarda belirlenecek olan performans standartlarının uygun olmadığını belirtmektedir.

#### 1.1.2. b Sınır Grup Yöntemi

İncelenecek ya da değerlendirilecek kişilerin yeterli ya da yetersiz olarak iki sınıfa ayrıştırılması her ne kadar kolay olarak gözükse de bazı uzmanlar için kolay olmayabilir. Uzmanların bazı kişileri ne tam yeterli ne de tam yetersiz olarak tanımlayamadığı durumlar olabilir. Livingston ve Zeiky (1977) yeterli ya

da yetersiz sınıflandırılmasının net olarak yapılamamasına dayanarak sınır grup yöntemini ortaya çıkarmışlardır. Uzmanlardan yeterli ya da yetersiz olarak iki sınıflandırma yapmaları istenmektedir. Her iki sınıflandırmada arada kalan yani tam yeterli olmadığı ya da tam yetersiz olmadığı kişilerin yer aldığı yeni bir grup oluşturulur. Oluşturulan bu yeni sınır grubun ortalaması ya da ortancası belirlenerek kesme puan elde edilir. İki kesme puandan hangisinin kullanılacağı sınır grubun büyüklüğüne ya da grubun test puanlarına bağlı olarak tercih edilir. Ortalama ile ortanca birbirine çok yakın değerler ise bu yöntemin iyi bir şekilde çalıştığını göstermektedir.

Her iki istatistiksel değer hesaplanabilir olmasına rağmen kesme puan belirlerken özellikle ortancayı kullanmakta fayda vardır. Bu da ortancanın aşırı yüksek değerlerden etkilenmemesine bağlıdır. Ortancanın bu özelliği de sınır grup yöntemi için son derece önemlidir. Çünkü yüksek ve düşük puanlar alan kişiler aslında sınır grup içerisinde yer almamalıdır. (Livingston&Zieky, 1982)

Zıt gruplar yönteminde olduğu gibi sınır grubu oluşturacak kişi sayısının azlığına bağlı olarak sınır grup yöntemi eleştirilmektedir. Her iki yöntemin temelde uzman kişilerin oluşturacağı kıstaslar çerçevesinde kesme puan belirlenmesine bağlı olarak yöntemlerin geçerliği ve güvenilirliği açısından eleştirilmektedir. Tüm bu eleştirilere rağmen standart belirleme çalışmalarına bakıldığında en çok kullanılan yöntemler arasında yer almaları da şaşırtıcıdır.

Sınır grup yönteminin iyi bir şekilde çalışmamasına sebep olan üç neden söz konusudur;

- 1- Sınır grup olarak tanımlanan gruba gerçekte o gruba dâhil olmayan kişilerin yer almasıdır.
- 2- Uzmanların yapmış oldukları değerlendirmeleri testin ölçmek istediği özellik dışında farklı bir şeye dayanarak temellendirmesidir.

- 3- Uzmanlar değerlendirilecek kişileri bireysel standartlarına bağlı olarak farklı olarak değerlendirilmesinden kaynaklanmaktadır. (Livingston& Zieky,1982 )

Uzmanların kişileri değerlendirirken, değerlendirme yapacağı konuya ve kişilere ilişkin bir tanıdıklığı olması istenilmektedir. Sınır grup ya da zıt gruplar yöntemleri kullanılırken seçilecek olan uzmanlar çoğunlukla belli bir sınıfa ilişkin bilgisi olan okul öğretmenleridir. Jeager (1989) yapmış olduğu çalışmada uzman olarak tercih edilen öğretmenlerin öğretim yeteneklerinin de değerlendirildiğini düşünmelerinden kaynaklanabilecek bir hatalı değerlendirme durumu olduğunu gözlemlemiştir. Uzmanlar kendi yeteneklerini ilişkin değerlendirme kaygısından dolayı öğrencileri daha farklı bir değerlendirmeye tabii tutmaları söz konusudur. Tüm yöntemlerde önem teşkil eden , uzmanların gerçek düşünüklerini ifade etmesi kuralı ihlal edilmektedir.

Alan yazına bakıldığında standart belirleme yöntemlerinin tarihçesi eski olsa da ülkemizdeki uygulamaları sınırlı olmaktadır. Yapılan alan çalışmasında bu konuya ilişkin detaylı alan yazın taraması Tanrıverdi (2006) tarafından gerçekleştirilmiştir.

Standart belirlemeye yönelik yapılan çalışmalar çoğunlukla eğitim bilimleri, tıp eğitimi ve sınırlı olsa da endüstri alanlarında görölmektedir. Özellikle başarı ve performans testlerinde kullanılmaktadır. Stadart belirleme süreci bireyler sınıflandırma konusunda farklı bir ereve oluşturmaktadır. Bu ereve sadece bir geçme notu belirlemeyi değil içinde bulunan toplumun koşullarını anlamak açısından da belirleyicidir. Bu farklı yaklaşımın psikolojik testler üzerindeki işleyişi anlaşılmaya çalışılmıştır. Söz konusu tekniklerin psikolojik testler için uygun olacağı beklenmektedir.

Çalışmanın problem durumu aşağıda ifade edilmiştir.

## **1.2 Problem Cümlesi**

Beck Depresyon Ölçeği ve Beck Umutsuzluk Ölçeği için farklı tekniklerle belirlenen kesme puanları ve ölçeklerin normları arasında fark var mıdır?

## **1.3 Alt Problemler**

1. Beck Depresyon ve Beck Umutsuzluk ölçeklerinin Angoff ve sınır grup teknikleri ile elde edilen kesme puanları nasıldır?
2. Beck Depresyon ve Beck Umutsuzluk ölçeklerinin Angoff ve sınır grup teknikleri ile elde edilen kesme puanları arasında fark var mıdır?
3. Beck Depresyon ve Beck Umutsuzluk ölçeklerinin Angoff ve sınır grup teknikleri ile elde edilen kesme puanları ile ölçeğin normlarının sınıflaması arasında fark var mıdır?

## **1.4 Tanımlamalar ve Kısaltmalar**

Kesme puanı (Geçme puanı/ yeterlik düzeyi): öğrencilerin başarı ya da performans düzeyleri arasındaki ayırım. Yeterli- yetersiz ya da başarılı-başarısız ayırımının yapılmasına olanak sağlayan, sınır kabul edilen puandır.

Minimum depresyon düzeyi: Depresyonu olduğu düşünülen kişinin ölçekten alması beklenen en düşük puan

Klinik olmayan depresyon düzeyi : Normal olarak tanımlanabilen kişilerde görülen düşük düzeydeki depresyondur. Beck depresyon ölçeği için Türk kültüründe hesaplanan ortalama depresyon düzeyi 13 olarak saptanmıştır.

### **1.5 Sınırlılıklar**

1. Bu araştırmadan elde edilecek bulgular sadece Beck depresyon ölçeği ve Beck umutsuzluk ölçeği için yorumlanabilir.
2. Bu çalışmada standart belirleme tekniklerinden Angoff ve sınır grup yöntemi kullanılmıştır.
3. Bu çalışmada uzmanların sayısı ve görüşleri yeterli kabul edilmiştir.
4. Bu çalışm Hacettepe, Bilkent ve Ankara Üniversitelerinde okumakta olan öğrencilerden toplanan verilerle sınırlıdır.

### **1.6 Sayıtlılar**

1. Uzmanların minimum depresyondaki kişiyi aynı şekilde tanımladıkları varsayılmaktadır.
2. Uzmanların standart belirleme tekniklerine ilişkin yeterli bilgileri olduğu varsayılmaktadır.

## 1.7 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Psikolojik testler üzerinde standart belirleme tekniklerinin kullanıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Klinik alanda tanı koyma amacıyla kullanılan testlerde standart belirleme tekniklerinin norm oluşturma sürecine bir alternatif olabileceği düşünülmektedir. Normlarda zamana ve mekana bağlı olan değişimleri saptamak amacıyla standart belirleme teknikleri kullanılabilir. Bunların dışında standart belirleme tekniklerinden norm oluşturma sürecinin en başında bir ön çalışma olarak yararlanılabilir. Örneklem oluşturma mümkün olmayacağı durumlarda normların belirlenmesinde de standart belirleme tekniklerinin belirleyici olduğu düşünülmektedir. Standart belirleme tekniklerinin test geliştiren uzamanlara norm oluşturma sürecinden önce hazırlanan testi sınama imkanı sağlaması beklenmektedir.

Bu çalışmanın amacı klinik alanda kullanılan psikolojik testlerde ortalama ile hesaplanan kesme puanların standart belirleme teknikleri ile hesaplanan kesme puanlar arasında bir fark olup olmadığının test edilmesidir.

## 1.8 İlgili Araştırmalar

Yukarıda da açıklandığı gibi standart belirleme tekniklerinin psikolojik bir teste uygulanması ya da duyuşsal alanda yapılan herhangi bir testte uygulanması söz konusu değildir. Bu nedenle bu bölüm içerisinde verilecek olan araştırmalar daha önce de belirtildiği üzere eğitim, tıp eğitimi ya da endüstri alanındaki performans değerlendirilmesine ilişkindir.

Koffler (1980) yapmış olduğu çalışmasında Nedelsky yöntemi ile zıt gruplar yöntemini sekiz farklı test ile karşılaştırmış ve her bir teste ilişkin ortaya çıkan kesme puanının birbirinde önemli düzeyde değıştiğini ortaya koymuştur.

Poggio, Glasnapp, Eros (1981) farklı standart belirleme yöntemlerine ilişkin farklılıklar olduğunu öne sürmüşlerdir. Yapmış oldukları çalışmada elde edilen farklı kesme puanlar üzerinde oldukça büyük farklılıklara rastlanmasa da elde edilen kesme puanların birbirinden farklı olduğu gözlenmiştir. Çalışmada kullanılan standart belirleme yöntemleri Angoff, Nedelsky, zıt gruplar ve Ebel yöntemleridir. Bu çalışmada yöntemlerin sistematığıne ilişkin farklılıklar ortaya konmuştur. Elde edilen en yüksek kesme puanı Ebel yöntemi belirlerken onu sırasıyla Angoff, zıt gruplar ve Nedelsky yöntemleri izlemiştir.

Poggio, John ve arkadaşları tarafından 1982 yılında bir çalışma yürütülmüştür. Bu çalışmanın amacı daha önce standart belirleme yöntemlerine ilişkin ortaya atılan bulguları test etmektir. Bu nedenle birkaç yöntem bir sınıf ve aynı uzman grup üzerinde yürütülmüştür. Çalışmada standart belirleme yöntemleri olarak zıt gruplar ve sınır grup yöntemi tercih edilmiştir. Çalışmada elde edilen sonuçlar arasında her iki yönteme ilişkin ciddi farklılıklar ortaya konulamamıştır. Daha önceden var olan bulguları destekleyen benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Poggio ve arkadaşlarının bu çalışmada dikkat çektiği nokta ise “yeterli” ya da sınır grup olarak tanımlanan grubun homojenliğinin kesme puan üzerindeki etkisidir.

Mills ve Berr (1983) Ebel ve Angoff yöntemlerini zıt gruplar yöntemi ile karşılaştırmıştır. Ebel ve Angoff yöntemleri ile elde edilen kesme puanların zıt gruplar yöntemine göre daha yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Livingston, Zieky (1983) çalışmalarında zıt gruplar, sınır grup, Angoff ve Nedelsky yöntemlerini kullanmışlardır. Yapmış oldukları karşılaştırmada zıt gruplar ve sınır grup standart belirleme yöntemlerine ilişkin çok ciddi farklılıklar ortaya koyamamışlardır. Her iki standart belirleme yönteminin sistematığının farklılığına rağmen her iki standart belirleme yöntemi ile elde edilen kesme puanlar arasında benzerlikler ya da yakın sonuçlar bulunmuştur. Angoff ve Nedelsky yöntemleri için zıt gruplar ya da sınır grup yöntemlerine göre elde edilen veriler daha az tahmin edilebilir durumdadır. Angoff ve Nedelsky yöntemleri okuldan okula değişiklik gösterdiği için yöntemlere ilişkin bir farklılık net bir biçimde ortaya konulamamıştır.

Norcini, Lipner, Langdon ve Strecker (1987) standart belirleme yöntemlerinde uzmanlara sağlanacak olan gerçek ya da gerçeğe yakın bilginin kesme puan üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Çalışmalarında standart belirleme yöntemi olarak Angoff yöntemini tercih etmişlerdir. Standart belirleme yöntemleri içerisinde Angoff yönteminin seçilmesinin en önemli sebebi uygulamadaki kolaylığıdır. Uzmanlara verilecek olan bilginin zaman dilimi toplantıdan önce, toplantı sırasında ve toplantıdan sonra olmak üzere üç şekilde belirlenmiştir. On soruluk bir test altı kişilik uzman grup tarafından değerlendirilmektedir. Toplantı öncesi ve sonrası yapılacak olan bilgilendirmeye dair zaman dilimi ise bir hafta olarak belirlenmiştir. Uzmanlar toplantıdan bir hafta önce ve toplantıdan bir hafta sonra şeklinde bilgilendirilmektedir. Bu doğrultuda en düşük kesme puan uzmanlara toplantıdan bir hafta önce yapılan bilgilendirme durumunda gözlenmiştir. En yüksek kesme puan ise bilgilendirmenin toplantı esnasında yapıldığı durum olarak gözlenmiştir. Üç durum için belirlenen kesme puanlar birbirlerinden farklı olsalar da çok yakın sonuçlar elde edilmiştir.

Livingston (1995) sınır grup için belirtilen kesme puanın, regresyonun ortalamaya olan etkisinden dolayı uzmanların tahmin ettiğinden yüksek olduğunu belirtmiştir. Bunun da ortalama ya da ortancanın sınır grup içerisinde

bulunan düşük düzeydeki öğrencilerin puanlarından yüksek olmasına sebep olduğunu rapor etmiştir.

1997 yılında Impara ve Plake standart belirleme yöntemlerine ilişkin bir çalışma yapmışlardır. Standart belirleme yöntemleri içerisinde sıklıkla kullanılan Angoff yöntemi ve varyasyonlarına ilişkin yapılan bir karşılaştırma çalışmasıdır. Yöntemin bilinen iki farklı varyasyonu olan evet/hayır ya da yüzdelik tahmininin karşılaştırılmasıdır. Çalışmada Angoff yönteminin iki farklı varyasyonu ile elde edilen kesme puanlar arasında farklılığa rastlanmamıştır. Sadece uzman grubun evet hayır yönteminde kendilerini daha rahat hissettikleri gözlenmiştir. Uzmanların tahmin etme konusundaki yeterlikleri çalışmada ayrıca sorgulanmaktadır. 1953 yılında Lorge ve Kruglow uzmanların soru zorluğunu tahmin etme konusunda yeterli olmadıklarını fakat soruların zorluk derecelerine göre sınıflanmasında daha yeterli olduğunu gözlemlemiştir. Uzmanların soruların zorluk derecelerine ilişkin yapmış oldukları kestirimler soruların gerçek zorluk derecelerine yakın bulunmamıştır. Bejer(1983) ve Thorndike (1980) bu bulguyu desteklemiştir. Shepherd (1995) Angoff yönteminde uzmanların maddelerin güçlüklerini doğru ya da yakın tahmin edemedikleri için bu yöntemle elde edilen kesme puanın geçerli olmadığını belirtmektedir.

Linn ve Shepherd (1997) minimum yeterlik düzeyinin belirlenmesi için kullanılan Angoff gibi madde değerlendirilmesine bağlı yani test merkezli olan yöntemlerden elde edilen kesme puanlar, madde içi korelasyonundan elde edilen kesme puanlara göre daha az mükemmel olduğu için uzmanların beklentileri ile önerilen standartlar arasında uyumsuzluk olduğunu belirtmişlerdir.

Cizek (1997) gerçek ve tamamıyla bilinen bir popülasyona dair yeterli bilgiye sahip uzmanlar tarafından yapılan değerlendirmelerin ortalaması ile hesaplanan kesme puan dışındaki tüm yöntemlerle hesaplanan kesme puanların gerçek kesme puan olmadığını belirtmiştir. Standart belirleme puan ölçeğinden gerçek

bir kesme puan belirlemek ise standart belirleme yönteminin becerisi bu noktanın hesaplanması olduğunu vurgular. Monte Carlo yaklaşımı, farklı dağılımsal formları, yeterli olan ve yeterli olmayanların farklı yüzdelerini, çeşitli örneklem boyutlarını, farklı örneklem stratejilerini ve kararlara ilişkin çeşitli hata oranlarını analiz etmek ve teşvik etmek amacıyla yapılmıştır. Bu doğrultuda Cizek zıt gruplar yönteminin gerçek kesme puan belirleyen farklı uygulamaları olduğunu savunmuştur.

Impara ve Plake (1998) Angoff yöntemi gibi uzman grupların tahmini temeline dayalı olan yöntemlerde uzman grubun soruların zorluğuna ya da doğru cevaplanma olasılığına ilişkin yapılan tahmin etme yeteneklerini tartışmaktadırlar. Uzman grup olarak tercih edilen öğretmenlerin, her ne kadar kendi, tanıdıkları öğrencileri değerlendirse de “sınır grup” ya da yeterli olan ile olmayan arasında yer alan grubu tanıyamadıklarını ve kestirilen kesme puanın gerçek madde zorluğunu dikkate alarak hesaplanmadığı için kesme puanın geçerli olmadığını savunmaktadırlar.

Impara, Plake ve Irwin (2000) Angoff yöntemine ilişkin bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmada Angoff yöntemi temelli madde performansları incelenmektedir. Angoff yöntemi ile elde edilen kesme puanın gerçek olamayışı şeklinde yapılan eleştirileri test etmek için yapılmıştır. Bu çalışmada Angoff yönteminin sınırlılıkları açıklanmaya çalışılmıştır. Yöntemin temelde kusurlu olmasının sebebi üç neden olduğu düşünülmektedir.

1. Elde edilen sonuçlar inandırıcı değildir.
2. Soruların farklılığı önemli ölçüde soruların zorluğundan ve soruların biçiminden kaynaklanmaktadır.
3. Yapılan araştırmalar uzmanların öğrencilerin soruları doğru işaretleme olasılığını tahmin etmede zorluk yaşaması olduğunu göstermektedir.

Impara ve arkadaşları (2000) Angoff yönteminde uzmanlar tarafından yapılan madde performans tahminini uzmanlar içi ve arası güvenilirliğini analiz etmek amacıyla bu çalışmayı gerçekleştirmişlerdir. Sonuçlar madde performans tahminlerinin uzmanlar içi ve arası tutarlı olduğuna ilişkin kanıtlar sağlamaktadır.

Buckhental, Smith, Impara ve Plake (2002) tarafından yapılan araştırmada Angoff yöntemi ile Angoff yönteminin eleştirildiği yönlerine ilişkin geliştirilen Bookmark (işaretleme) yöntemi karşılaştırılmıştır. Çalışmalarındaki temel amaç işaretleme yöntemi ve çeşitlemelerinin daha net anlaşılmasını sağlamaktır. Yedinci sınıf matematik dersine ilişkin kesme puanlar her iki yöntemle göre belirlenmiştir. Elde edilen kesme puanları arasında büyük farklılıklar gözlenmemiştir. İşaretleme yöntemi ile hesaplanan kesme puanın az bir farkla yüksek olduğu belirtilmiştir.

Braun ve Qiann (2007) her eyaletin başarı seviyesine ilişkin farklı tanımlarının ve kesme puanlarının olduğunu gözlemlemişlerdir. Her bir eyalete ilişkin hesaplanan kesme puanların farklı olmasını eğitimin kalitesinden çok eyaletin eğitim politikası ve başarı tanımının farklılaşmasından kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Boursicot, Roberts ve Pell (2007) İngilteredeki tıp eğitiminde kullanılan nesnel yapılandırılmış klinik muayene testinde (OSCE) geçme puanların belirlenmesine yönelik bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmada kullanılan standart belirleme yöntemi sınır grup yönteminin farklı çeşitlemelerinden biridir. Bu doğrultuda elde edilen sonuçlar hem yöntemin kendi içerisindeki değişimlerle hem de daha önceden Angoff yöntemi ile belirlenen kesme puanlarla karşılaştırılmıştır. Üç okulda uygulanmıştır. Sınır grup yöntemlerinin çeşitlemeleri arasında üç okuldan ikisinde farklılık gözlenmemiştir. Sadece bir okul için hesaplanan kesme puan diğerlerine göre daha düşük bulunmuştur. Angoff ve sınır grup yöntemleri ile elde edilen farklı okullara ilişkin kesme

puanlara bakıldığında üç okuldan ikisinde elde edilen kesme puanlar arasında önemli düzeyde bir farklılık bulunmamıştır. Sadece bir okul için Angoff yöntemi ile elde edilen kesme puan sınır grup yöntemi ile elde edilen kesme puana göre önemli ölçüde düşük düzeyde bulunmuştur.

Tanrıverdi (2006) yapmış olduğu çalışmasında 7. sınıf düzeyinde matematik ve Türkçe dersleri için farklı standart belirleme tekniklerinin geçme puanları üzerine etkisini araştırmıştır. Çalışmasında Angoff tekniği ve çeşitlemesi olan 1/0 tekniği ile Nedelsky Tekniklerini kullanmıştır. Hesaplanan kesme puanların derslere ve tekniklere göre farklılaştığı gözlenmiştir. Farklı tekniklerle hesaplanan kesme puanların üzerinde olan öğrenci yüzdeleri arasındaki farklılığın anlamlı olduğu belirtilmektedir. Çalışmada teknikler arası uyumu da bakılmıştır. Angoff, 1/0 ve Nedelsky teknikleri arasında uyum olduğu bulunmuştur.

## BÖLÜM II

### YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın türü, standart belirleme yöntemlerin de kullanılan uzman gruplar, verilerin elde edildiği grup, kullanılan ölçeklere ilişkin bilgiler ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler açıklanmaktadır.

#### 2.1 Araştırmanın Türü

Bu çalışmada bir psikolojik testin kesme puan ilk bölümde belirtilen standart belirleme yöntemleri ile hesaplanmaya çalışılmıştır. Seçilen iki yöntem ile elde edilen kesme puanlar arasında ilişki olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. İki farklı standart belirleme tekniği arasındaki ilişki açıklanmaya çalışılmıştır. Karasar (2003) ikiden fazla değişken arasında gerçekleşen birlikte değişimi açıklayan araştırma modellerinin ilişkisel türden araştırma modelleri olarak adlandırmaktadır.

#### 2.2 Çalışma Grubu

Birinci bölümde belirtildiği üzere standart belirleme yöntemlerinde kesme puanın hesaplanabilmesi için değerlendirme ya da tahmin yapmaları istenilen bir uzman grup olması gerekmektedir. Eğitim alanında yapılan araştırmaların

çoğunda uzman grup olarak öğretmenlerin tercih edildiği gözlenmiştir. Öğretmenlerin sorulara ve değerlendirilecek olan gruba yani öğrencilere tanıdık olması uzman olarak seçilmelerinin sebebidir.

Bu çalışmada klinik olmayan örneklem temel alınmıştır. Klinik olmayan örneklem olarak da Ankara'da bulunan üniversitelerde öğrenim görmekte olan bireylerden veri toplanmıştır. 333 kişiden veri toplanmıştır. 333 kişilik öğrenci grubunun çoğunluğu Hacettepe Üniversitesi (253) öğrencisidir. Geri kalan öğrenciler Başkent ve ODTÜ üniversiteleri dışında kalan üniversitelerde eğitim görmektedirler. Ankara Üniversitesinde (56) ve Bilkent Üniversitesinde (24) halen eğitim görmekte olan kişilerden veri toplanmıştır.

Bu bireylere tanıdık olan yani onları değerlendirebilecek olan kişiler ise öğretim görevlileridir. Bu nedenle Ankara'da bulunan ve psikoloji bölümü olan üniversitelerdeki klinik psikologlarla çalışılmıştır. Uzmanların en az doktora düzeyinde olmasına dikkat edilmiştir. Bu nedenle Ankara'da bulunan Hacettepe, Bilkent, Başkent ve Ankara üniversitelerindeki öğretim üyelerine ulaşılmıştır. Bu üniversitelerdeki klinik psikologlardan gönüllü olanlarla çalışılmıştır. Üniversitelerden seçilen uzmanların dağılımı aşağıda belirtilmiştir.

Standart belirleme yöntemlerinde en çok tartışılan konulardan biri de kullanılacak olan uzman grubun sayısıdır. Yeterli uzman grubun kaç kişiden oluşacağı oldukça karışıktır. Bazı çalışmalarda kullanılan uzman grubu ulaşılabilen ve çalışmaya gönüllü olan kişi sayısı olarak belirtilmiştir. Uzman grubun sayısına ilişkin öneriler farklılaşmaktadır. Jeager (1991) çalışmasında uzman sayısı arttıkça standart hatanın da o kadar azalacağını ileri sürmüştür. Fakat kullanılan standart belirleme yöntemlerinde uzmanların uzlaşması gerektiği durumlarda, uzman sayısının fazla olması bir dezavantaj olarak görülmüştür. Her ne kadar uzman sayısına bir sınırlama getirilmese de 10 ile 15

arasında olan bir uzman grubunun yeterli olduğu düşünülmektedir. Tablo 1’de belirtildiği üzere 11 kişiden oluşan uzman grubu ile çalışılmıştır.

**Tablo 1:** Araştırmada Kullanılan Uzmanların Çalıştığı Üniversitelere Göre Dağılımı

ÜNİVERSİTE	UZMAN SAYISI
Hacettepe üniversitesi	3
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	3
Bilkent Üniversitesi	1
Ankara Üniversitesi	3
Başkent üniversitesi	1
TOPLAM	11

### 2.3 Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Araçları

Belirlenmiş olan uzman grubunda bulunan akademisyenlerden tek tek randevu alınarak görüşmeler yapılmıştır. Uzmanların yoğunluğundan dolayı uygulamalar arka arkaya yapılmıştır. Uzmanlara Beck Depresyon Ölçeği ve Beck Umutsuzluk Ölçeklerinin bulunduğu test bataryası iki farklı yönerge doğrultusunda iki kez olarak verilmiştir. Uzmanlara yönergeler sözel ve yazılı olarak verilmiştir.

Uzmanlara yapılan birinci uygulamada onlardan, klinik olmayan örneklem için yani kendi öğrencilerini düşünerek “minimum depresyonda olan” bir öğrenciyi temel almaları istenilmiştir. Bu öğrenciyi düşünerek testi işaretlemeleri istenmiştir. Minimum depresyon düzeyinde olan öğrenci gibi düşünerek testi cevaplamaları amaçlanmıştır.

Uzmanlara yapılan ikinci uygulama ise “minimum depresyon düzeyinde olan” öğrenciyi test bataryası içerisinde bulunan soruların seçenekleri belirleyecek olsaydı hangi seçenek bu öğrenciyi ayırt etmemizi sağlardı.

Uzmanlardan birinci uygulamada öğrenciyi göz önünde bulundurmaları, ikinci uygulamada ise soruları dikkate almaları istenmiştir. Her iki uygulamada da ortak olan nokta uzmanların “minimum depresyon düzeyindeki” öğrenciyi kafalarında oluşturup öğrenciyi düşünmeleridir.

Bu araştırmada kesme puanın belirlenmesi amacıyla tercih edilen psikolojik test Beck Depresyon Ölçeğidir. Bu ölçeğin tercih edilmesinin iki önemli nedeni bulunmaktadır. Birincisi ölçeğin uzmanları yanıtlamaktan sıkılmayacağı uzunlukta olmasıdır yani 21 sorudan oluşmasıdır. İkinci neden ise ölçeğin psikoloji alanın sıklıkla tercih edilmesidir. Alanda çalışan kişilerin Beck Depresyon Ölçeğine ilişkin bilgisinin ve ölçeğe ilişkin uygulama yapmış olmasıdır.

Beck Depresyon Ölçeği, depresyonun alt boyutları olduğu düşünülen ve her bir kategori için bir sorunun oluşturulduğu tanı koyma amacıyla kullanılan bir psikolojik testtir. Beck Depresyon Envanterinin ilk formu 1961 yılında A.T. Beck tarafından geliştirilmiştir. Testin ikinci revizyonu ise 1978 yılında yapılmıştır. Yurt dışında da sıklıkla kullanılan bir ölçek olması nedeniyle ölçeğin oluşturulduğu ilk günden itibaren ölçeğin geliştirilmesi adına önemli katkılar yapılmaktadır. Ölçeğin yeni versiyonlarında soru sayısı azaltılmaya çalışılmış fakat ölçeğin güvenilirliği yetersiz olduğundan ölçek günümüze kadar aynı şekilde gelmiştir. Ölçek klinik olarak hasta olduğu bilinen şizofren, madde bağımlısı gibi bireylerde ve üniversite öğrencileri gibi klinik olmayan örneklerde uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlarda ölçeğin iç tutarlık katsayısı 0,73 ile 0,95 arasında değişmektedir. Ayrıca ölçeğin test tekrar test güvenilirlik katsayısı da 0,60 ile 0,80 arasında bulunmuştur. Ölçeğin geçerlik çalışması için Minnesota

Çok Yönlü Kişilik Envanteri, Hamilton Depresyon ölçeği gibi farklı ölçeklerle arasındaki ilişkiye bakılmış ve geçerlik düzeyinin yeterli olduğu tespit edilmiştir (Savaşır ve Şahin, 1997).

Beck Depresyon Ölçeğinin ülkemize uyarlanması 1961 yılında Tegin tarafından yapılmıştır. 1978 yılında ölçeğin ikinci uyarlaması Şahin tarafından gerçekleştirilmiştir. Söz konusu olan iki uyarlama arasında çeviri dışında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Formun iki uyarlamasının da psikometrik özellikler açısından benzerdir. İkinci uyarlamada ölçeğe ilişkin faktör analizi yapılmıştır. Günümüzde iki formda kullanılmaktadır.

Beck Depresyon ölçeği 21 sorudan oluşmaktadır. Her bir soru depresyon için belirleyici olan bir kategoriye ifade etmektedir. Bunlar; duygu durumu, kötümserlik, başarısızlık duygusu, doyumsuzluk, suçluluk duygusu, kendinden nefret etme, kendini suçlama, kendini cezalandırma arzusu, ağlama nöbetleri, sinirlilik, sosyal içe dönüklük, kararsızlık, bedensel imge, çalışılabilirliğin ketlenmesi, uyku bozuklukları, yorgunluk, iştahın azalması, kilo kaybı, somatik yakınmalar ve cinsel dürtü kaybıdır (Savaşır ve Şahin, 1997).

Ölçek içerisindeki 21 soru kendi içerisinde dört farklı şekilde ifade edilmiştir. Kişinin bir hafta içerisindeki duygu durumunu düşünerek kendisine en yakın olduğunu düşündüğü ifadeyi işaretlemesi istenilmektedir. Her maddenin alabileceği puan 0-3 arasında değişmektedir. Her madde için a seçeneği 0, b seçeneği 1, c seçeneği 2 ve d seçeneği 3 puan olarak hesaplanır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 63'tür.

Bu araştırmada Şahin tarafından (1978) uyarlanan ikinci form kullanılmıştır. Şahin ilk olarak ölçeğin İngilizce ve Türkçe formları arasındaki uyumu görmek için iyi derecede iki dili bilen 58 kişilik öğrenciye uygulamıştır. Formlar arasındaki korelasyon katsayıları 0,73 ile 0,81 arasında bulunmuştur.

Görüldüğü üzere formun dil açısından yeterince uygun olduğu gözlenmiştir. Ölçeğin güvenilirliği ise test içersindeki maddeler, tek ve çift olan sorular olmak üzere iki yarıya ayrılmıştır. İki ayrı form arasındaki güvenilirlik katsayısı 0,74 olarak bulunmuştur (Şahin, 1989). Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı ise 0,80 olarak bulunmuştur (Aydemir ve Köroğlu, 2009).

Ölçeğin geçerlik çalışması yurtdışında yapılmış olan geçerlik çalışması gibi Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanterinin depresyon skalasına ilişkin puanlarla karşılaştırılmıştır. İki test arasındaki korelasyon 0,63 olarak bulunmuştur. Ayrıca ölçeğin yapı geçerliği için de faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda 21 soru 6 alt boyut altında toplanmıştır. Bu boyutlardan sadece dördü açıklanabilmektedir. Daha sonraki yapılan çalışmalarda dört ayrı faktör bulunmuştur. Bunlar; performansta bozulma(17, 11, 13, 15, 4, 12, 10), kişinin kendine yönelik olumsuz duyguları (1, 2, 7, 9, 14, 3) , somatik rahatsızlıklar ( 16, 21, 18, 19, 20) ve suçluluk duyguları (6, 8, 5) olarak belirlenmiştir (Şahin ve Şahin, 1991).

Ölçeğin klinik uygulamalar için kesme puanı 17 olarak belirlenmiştir. Klinik olmayan örneklem için kesme puan ise 13-14 olarak bildirilmektedir.

Bu araştırmada kullanılan ikinci ölçek ise Beck Umutsuzluk Ölçeğidir. Araştırmanın amacı Beck Depresyon Ölçeğinin kesme puanı belirlemektir. Fakat depresyonla ilgili yapılan çalışmalarda Beck Umutsuzluk Ölçeği ile Beck depresyon Ölçeği arasında pozitif bir korelasyon görülmüştür. Bu amaçla iki ölçeğin bir arada uygulanmasının daha doğru olacağı düşünülmüştür. Ayrıca evet – hayır puanlaması 1-0 puanlamasına benzediğinden bu tür puanlamaya ilişkin kesme puanı belirlemenin nasıl olacağına ilişkin bilgi vermesi de beklenmektedir.

Beck Umutsuzluk Ölçeği psikopatolojik olan hastaların yoğun umutsuzluk düzeyini belirleyebilmek amacıyla Beck tarafından (1974) geliştirilmiştir. Ölçek toplam 20 sorudan oluşmaktadır. Evet ya da hayır olmak üzere iki seçenekli cevaplar içerisinde kişi kendine en uygun olanı seçmektedir. Kişinin bu ölçekten alabileceği en yüksek puan 20'dir. Ölçeğin klinik uygulamalar için 10 ve daha yüksek puanların alınması durumunda intihar girişimi yüksek olduğu düşünülmektedir. Klinik olmayan uygulamalara yönelik bir kesme puan söz konusu değildir. Ölçekten alınan puanlar yükseldikçe kişinin umutsuzluk düzeyinin arttığı söylenmektedir.

İntihar girişiminde bulunan 294 hasta ile yapılan çalışmalarda güvenirlik katsayısı (Croanbach) 0,93 olarak saptanmıştır. Ölçeğin madde toplam korelasyonları ise 0,39 ile 0,76 arasındadır. Ölçeğin geçerlik çalışmalarında ölçüt bağıntılı geçerliği için klinisyen değerlendirme formu kullanılmış ve her iki form arasındaki korelasyon 0,62 olarak bulunmuştur.(Savaşır ve Şahin, 1997)

Ölçeğin Türkçe çevirisi 1991 yılında Seber tarafından yapılmıştır. Ölçeğin psikometrik özellikleri ise Durak tarafından çalışılmıştır (Durak, 1993). 37 hasta üzerinde yapılan uygulamada ölçeğin Croanbach güvenirlik katsayısı 0,86 olarak bulunmuştur. Klinik olan ve olmayan örneklem üzerinde yapılan çalışma da ise bu katsayı 0,85 olarak belirlenmiştir (Durak, 1994).

Ayrıca ölçeğin madde toplam korelasyonları 0,07 ile 0,72 ve 0,31 ile 0,67 arasındadır (Seber, 1993).

Durak (1994) ölçeğin iki eşit yarıya bölünmesi ile elde edilen formlar arasındaki güvenirlik katsayısını 0,85 olarak hesaplamıştır. Test tekrar test güvenirliği ise Seber tarafından (1993) 0,74 olarak belirlenmiştir.

Ölçeğe ilişkin faktör analizi de yapılmıştır. Durak (1994) yaptığı faktör analizi sonucunda maddeleri üç faktör altında toplamıştır. Bunlar; gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler (1, 3, 7, 11, 18), motivasyon kaybı (2, 4, 9, 12, 14, 16, 17, 20) ve umut (5, 6, 8, 10, 13, 15, 19) olarak açıklanmıştır.

## 2.4 Verilerin Analizi

Bu çalışmada altı alt problem belirlenmiştir. Belirlenmiş olan her bir alt probleme ilişkin değişkenler ve kullanılan istatistiksel işlemler bu bölümde açıklanmaktadır. Her bir alt probleme ilişkin kullanılan istatistik işlemleriyle birlikte detaylı olarak alt problemlerde açıklanmaktadır.

*Birinci alt problem için;* Beck Depresyon ve Beck Umutsuzluk Ölçeklerinin Angoff ve Sınır grup teknikleri ile elde edilen kesme puanları nasıldır? Angoff ve sınır grup yöntemlerine ilişkin uzmanların her bir ölçek için test puanları hesaplanmıştır. Uzmanların test puanlarının ortalamaları alınarak kesme puanlar belirlenmiştir.

Çalışmada uzmanlar arası tutarlılığa da Kedall's Concordance ile bakılmıştır. Her iki ölçeğe ilişkin tutarlılık katsayısını Medcalc 9.5 programı ile hesaplanmıştır.

*İkinci alt problem için;* Beck Depresyon ve Beck Umutsuzluk Ölçeklerinin Angoff ve sınır grup teknikleri ile elde edilen kesme puanlarının ortancaları arasında manidar fark var mıdır?

Bu çalışmada uzmanlardan elde edilen kesme paunlar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. İlişkili iki

ölçüm seti arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla Wilcoxon İşaretli Sıralar testi kullanılmaktadır.( Büyüköztürk, 2002). Bu nedenle uzmanlardan elde edilen kesme puanların ortancaları kullanılmıştır. Test işleminde önem düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

*Üçüncü alt problem için;* Beck Depresyon ve Beck Umutsuzluk Ölçeklerinin Angoff ve sınır grup teknikleri ile elde edilen kesme puanları ile ölçeğin normlarının sınıflaması arasında fark var mıdır? Beck Depresyon ve Beck umutsuzluk ölçeklerine ilişkin hesaplanan yeni kesme puanların bilinen normlar ile karşılaştırılmasıdır. Yeni hesaplanan kesme puanlara ilişkin oranlar ile var olan normlara ilişkin oranlar bağımlı gruplarda iki oran arasındaki farkın önemlilik testi ile test edilmiştir. Test işleminde önem düzeyi 0,05 olarak alınmıştır

Bu test, nitelik olarak belirtilen bir değişken yönünden aynı bireylerden değişik zamanlarda ya da durumlarda elde edilen iki yüzdenin farklı olup olmadığını test etmek için kullanılır. (Sümbüloğlu& Sümbüloğlu, 2007 s:106)

Verilere ilişkin analizler Microsoft Excel 2007 sürümü , SPSS 11.00 sürümü ve Medcalc 9.5 sürümü kullanılarak yapılmıştır.

## BÖLÜM III

### BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular çalışmanın üç alt problemine göre sırasıyla açıklanmıştır.

#### 3.1 Birinci Alt Problem

Beck depresyon ve Beck umutsuzluk ölçeklerinin Angoff ve sınır grup teknikleri ile elde edilen kesme puanları nasıldır?

Beck Depresyon Ölçeğinin kesme puanının belirlenmesi için ilk uygulama sınır grup yöntemi ile yapılmıştır. Uzmanlardan ölçeği minimum depresyon düzeyinde olduğu düşünülen kişiyi düşünerek işaretlemeleri istenmiştir. Uzmanlar minimum depresyon düzeyindeki öğrenciye odaklanmaktadır. 11 uzmanın her bir soruya ilişkin cevaplarının dağılımı Tablo 2 'de gösterilmiştir. İkinci uygulama da uzmanlara aynı ölçek tekrar verilmiştir. Bu sefer uzmanlardan minimum depresyon düzeyindeki öğrenciyi belirleyecek olan soruların seçeneklerini işaretlemeleri istenmiştir. Uzmanlar, minimum depresyon düzeyindeki kişiye odaklanmak yerine sorulara odaklanmaktadır. Uzmanların Angoff yöntemi ile kesme puanı belirlenirken sorulara verdikleri yanıtlara göre dağılımı Tablo- 3'de verilmiştir.

**Tablo- 2** Beck Depresyon Ölçeğine İlişkin Sınır Grup Yöntemine Göre Kesme Puan Belirlenirken Uzmanların Cevaplarının Her Bir Soru İçin Seçeneklere Göre Dağılımı

	A seçeneği	B seçeneği	C seçeneği	D seçeneği
<b>Soru-1</b>	3	8	-	-
<b>Soru-2</b>	3	8	-	-
<b>Soru-3</b>	5	5	1	-
<b>Soru-4</b>	3	8	-	-
<b>Soru-5</b>	7	4	-	-
<b>Soru-6</b>	10	1	-	-
<b>Soru-7</b>	1	9	1	-
<b>Soru-8</b>	4	6	1	-
<b>Soru-9</b>	9	2	-	-
<b>Soru-10</b>	4	7	-	-
<b>Soru-11</b>	1	10	-	-
<b>Soru-12</b>	5	5	1	-
<b>Soru-13</b>	4	5	2	-
<b>Soru-14</b>	7	3	1	-
<b>Soru-15</b>	2	8	1	-
<b>Soru-16</b>	2	8	1	-
<b>Soru-17</b>	4	5	2	-
<b>Soru-18</b>	6	5	-	-
<b>Soru-19</b>	8	3	-	-
<b>Soru-20</b>	7	4	-	-
<b>Soru-21</b>	9	1	1	-

**Tablo- 3** Beck Depresyon Ölçeğinin Angoff Tekniği İle Kesme Puanı Hesaplanırken Uzmanların Cevaplarının Her Bir Soru İçin Seçeneklere Göre Dağılımı

	A seçeneği	B seçeneği	C seçeneği	D seçeneği
<b>Soru-1</b>	2	6	3	-
<b>Soru-2</b>	2	8	1	-
<b>Soru-3</b>	5	4	1	1
<b>Soru-4</b>	2	8	-	1
<b>Soru-5</b>	2	7	2	-
<b>Soru-6</b>	7	3	1	-
<b>Soru-7</b>	1	8	2	-
<b>Soru-8</b>	3	7	1	-
<b>Soru-9</b>	8	2	-	1
<b>Soru-10</b>	6	4	1	-
<b>Soru-11</b>	2	8	1	-
<b>Soru-12</b>	6	3	2	-
<b>Soru-13</b>	2	7	2	-
<b>Soru-14</b>	6	4	-	1
<b>Soru-15</b>	2	7	2	-
<b>Soru-16</b>	2	4	5	-
<b>Soru-17</b>	4	4	3	-
<b>Soru-18</b>	5	5	-	1
<b>Soru-19</b>	7	3	-	1
<b>Soru-20</b>	6	4	-	1
<b>Soru-21</b>	6	4	-	1

Tablo 2 ve 3'e bakıldığında uzmanların her iki teknik içinde çoğunlukla "A" ve "B" seçeneklerini belirleyici bulduğu görülmektedir. Beck depresyon ölçeğindeki her bir madde 0 ile 3 puan arasında değişmektedir. A seçeneğinden d seçeneğine gidildikçe kişinin o maddeden aldığı puan artmaktadır. Uzmanların her iki teknik için yoğunlukla işaretledikleri bilinen seçeneklerin puanları 0 ve 1'dir. Yani soruların temsil ettiği boyutların minimum depresyon düzeyindeki kişi için ne kadar belirleyici olduğudur. Ölçek 21 boyutu temsil eden 21 maddeden oluşmaktadır. Bu nedenle iki teknik için hangi soruların belirleyici olacağı önemlidir. Bunu anlayabilmek için uzmanların sorulara verdikleri yanıtlar arasındaki uyuma bakılmıştır. 11 kişilik uzman grubundan en az 8 kişi bir seçenekte karar vermişse o soru için bir kararlılık söz konusu olduğunu söylenebilmektedir. Bu nedenle her bir soru için uzmanların verdikleri yanıtların yüzdesi hesaplanmıştır. Hesaplanan yüzdeler alfa güvenilirlik katsayısı 0.70 temel alınarak incelenmiştir. 0.70'in üzerinde olan sorular için uzmanların kendi aralarında kararlı olduğu düşünülmektedir. Tablo -2 incelendiğinde 1., 2., 4., 6., 7., 9., 11., 15., 16., 19. ve 21. sorularında uzmanların kararlı oldukları gözlenmiştir. Tablo- 3 incelendiğinde ise 2., 4., 7., 9. ve 11. sorularda uzmanların kararlı olduğu görülmektedir. Sınır grup tekniği ile uzmanların kararlı oldukları madde sayıları Angoff tekniğine göre daha fazladır. Bu durum iki sebepten kaynaklanıyor olabilir. Birincisi sınır grup tekniğinin uzmanlar tarafından daha anlaşılır bulunması. İkincisi ise sınır grup tekniği ile Angoff tekniğinin sistematığıdır. Angoff tekniği ile test maddeleri içerisinde uzmanların uyum yüzdesi 0,70 ve üzeri olan sorular Beck Depresyon Ölçeği için belirleyici olan sorulardır. Kişinin gelecek algısı, kişisel doyum, kişinin kendine ilişkin algısı, intihar eğilimi ve öfke boyutlarının Angoff tekniği için belirleyici olan boyutlarıdır. Sınır grup yöntemi için bu boyutların sayısı daha geniştir. Belirtilen boyutlar dışında duygudurum , cezalandırma duygusu, çalışılabilirliğin ketlenmesi , uyku bozuklukları , kilo kaybı ve cinsel dürtü kaybı boyutları da sınır grup tekniği için minimum depresyon düzeyindeki kişi için belirleyici olduğu düşünülen boyutlardır.

Uzmanların kendi aralarındaki tutarlılığa da Kendall'ın concordance ile bakılmıştır. Beck depresyon ölçeği için her iki uygulamada elde edilen güvenilirlik katsayısı 0.7052 olarak hesaplanmıştır. 11 serbestlik derecesindeki güven aralığı ise 0,5165 ile 0,8287 arasında değişmektedir. Beck depresyon ölçeği için uzmanlar arası güvenilirlik katsayısının yeterli olduğu düşünülmektedir.

**Tablo- 4** Beck Depresyon Ölçeği İçin İki Tekniğe Göre Uzmanların Uyum Yüzdeleri

	Sınır Grup	Angoff
<b>Soru-1</b>	0,72	0,54
<b>Soru-2</b>	0,72	0,72
<b>Soru-3</b>	0,45	0,45
<b>Soru-4</b>	0,72	0,72
<b>Soru-5</b>	0,63	0,62
<b>Soru-6</b>	0,90	0,63
<b>Soru-7</b>	0,81	0,72
<b>Soru-8</b>	0,55	0,63
<b>Soru-9</b>	0,82	0,72
<b>Soru-10</b>	0,63	0,54
<b>Soru-11</b>	0,90	0,72
<b>Soru-12</b>	0,45	0,54
<b>Soru-13</b>	0,45	0,63
<b>Soru-14</b>	0,63	0,54
<b>Soru-15</b>	0,72	0,63
<b>Soru-16</b>	0,72	0,45
<b>Soru-17</b>	0,45	0,36
<b>Soru-18</b>	0,45	0,45
<b>Soru-19</b>	0,72	0,63
<b>Soru-20</b>	0,63	0,54
<b>Soru-21</b>	0,82	0,54

Tablo- 4 incelendiğinde uzmanların iki uygulamadaki uyum yüzdeleri yakın değerler almaktadır Uzmanlar arasında iki uygulamaya göre farklılık olan sorular 1., 6., 11., 13., 16. ve 21. sorulardır. Duygu durum, cezalandırma duygusu, sinirlilik, kararsızlık uyku bozuklukları, ve cinsel dürtü kaybı boyutları

iki yöntem için farklılık göstermektedir. Çoğunlukla sınır grup tekniği için belirleyici olan boyutlar Angoff tekniği için belirleyiciliği konusunda karara varılamamıştır. Sınır grup tekniğinin minimum depresyon düzeyindeki kişinin özelliklerini kapsadığı düşünülmektedir. Bu nedenle sınır grup tekniği ile uzmanların belirlediği boyut yani soru sayısının daha fazla olduğu düşünülmektedir. Sınır grup yönteminin kişi temelli işlemleri ile ilgilidir.

Uzmanların Beck depresyon ölçeği için iki ayrı uygulamadan elde ettikleri toplam test puanları Tablo – 5'te verilmektedir.

**Tablo - 5** Beck Depresyon Ölçeği İçin Uzmanların Test Puanları

	Sınır Grup	Angoff
U-1	27	48
U-2	20	29
U-3	13	21
U-4	12	17
U-5	12	16
U-6	11	13
U-7	11	13
U-8	11	12
U-9	11	10
U-10	7	9
U-11	3	0

Tablo-5 incelendiğinde uzmanların sınır grup tekniği ile yapıları puanlamanın daha düşük olduğu görülmektedir. Uzmanların sınır grup yöntemi için yapmış oldukları işaretlemenin daha sınırlı olduğu gözlenmiştir. Uzmanlar angoff tekniği ile yapılan işaretlemede daha esnek davranmışlardır. Bu nedenle Angoff tekniği ile hesaplanan puanların daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Her iki yöntem için de kesme puan belirlenirken uzmanların yaptıkları tahminlerin ortalaması

alınmaktadır. Beck Depresyon Ölçeği için sınır grup yöntemi ile uzmanların değerlendirmelerinin ortalaması 12,56 olarak hesaplanmıştır. Aynı ölçek için Angoff yöntemi ile uzmanların değerlendirmelerinin ortalaması 17,09 olarak hesaplanmıştır. Beck Depresyon Ölçeğinin klinik örneklem için kesme puanı 17 iken klinik olmayan örneklem için bu değer 13-14 olarak belirlenmektedir. Beck Depresyon Ölçeği için sınır grup yöntemi ile elde edilen kesme puanın Angoff yöntemi ile elde edilen kesme puana göre klinik olmayan örneklem için belirlenen normlara daha yakın değerler vermektedir.

Uzmanlara minimum depresyon düzeyindeki öğrenciyi kafalarında ölçekten 13-14 puan alacak kişiyi idealize etmişlerdir. Uzmanların bilinen normlardan etkilenmiş olması söz konusudur. Bu nedenle minimum depresyon düzeyi ifadesi sınır grup yöntemi için tanımlayıcı olduğundan sınır grup yöntemi ile elde edilen kesme puanların Angoff yöntemine göre daha yakın değerler vermesi olasıdır. Angoff yöntemi uzmanlara anlatıldığı anlaşılması daha zor olması ve test içerisindeki maddeleri dikkate almaları gerektiği için elde edilen kesme puanlar normlardan daha farklı olarak bulunmuştur.

Standart belirleme yöntemleri açıklanırken Angoff yönteminin uygulanması ve anlaşılmasındaki kolaylığı nedeniyle daha çok tercih edildiği vurgulanmıştır. Psikoloji alanında standart belirleme yöntemlerine ilişkin uzmanların bilgisi son derece sınırlıdır. Yöntemlere ilişkin bilginin yetersizliğine bağlı olarak uzmanlar test maddelerini istenildiği şekilde ayırtıramamışlardır. Angoff yöntemine ilişkin daha önce yapılmış olan eleştiriler dikkate alındığında uzmanların minimum depresyon düzeyindeki kişiyi akıllarında tutarak her bir soru için belirleyici olan seçenekleri seçmeleri yöntemi zorlaştırmıştır. Her ne kadar standart belirleme yöntemlerine ilişkin uzmanlara detaylı açıklama yapılmasına rağmen Angoff yöntemi daha karışık ve yetersiz gelmiştir. Bu nedenle Angoff yöntemi ile elde edilen kesme puanlar normlardan daha uzak değerler olarak hesaplanmıştır. Maddelerin minimum depresyon düzeyindeki kişiyi ayırtırma derecesine dikkat

edilmesi istenilmiştir. Uzmanların çoğunluğunun bunu dikkate aldığı düşünülmektedir.

Beck Umutsuzluk ölçeğinin Angoff ve sınır grup teknikleri ile elde edilen kesme puanları nasıldır. Beck Umutsuzluk Ölçeğinin sınır grup ve Angoff standart belirleme yöntemleri ile kesme puanlarının belirlenmesi için 11 kişilik uzman grubunun test sorularına ilişkin cevapları incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 6 ve Tablo 7'de verilmiştir.

**Tablo- 6** Beck Umutsuzluk Ölçeğinin Sınır Grup Yöntemi İle Kesme Puanı Belirlenirken Uzmanların Sorulara Verdikleri Yanıtların Seçeneklere Göre Dağılımı

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
<b>Evet</b>	4	5	7	7	5	9	3	2	2	6	5	6	8	7	6	3	2	9	9	1
<b>Hayır</b>	7	6	4	4	6	2	8	9	9	5	6	5	3	4	5	9	9	2	2	10

**Tablo - 7** Beck Umutsuzluk Ölçeğinin Angoff Yöntemi İle Kesme Puanı Belirlenirken Uzmanların Sorulara Verdikleri Yanıtların Seçeneklere Göre Dağılımı

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
<b>Evet</b>	1	5	5	8	8	6	6	3	4	4	5	4	9	9	3	2	3	9	6	6
<b>Hayır</b>	10	6	6	3	3	5	5	8	7	7	6	7	2	2	8	9	8	2	2	5

Uzmanların her bir soru için verdikleri yanıtların yüzdeleri hesaplanmıştır. Alfa güvenilirlik katsayısı temel alınarak (0.70) uzmanların kararlılığına bakılmıştır.

0.70'in üzerinde olan sorular için uzmanların kararlı olduğu düşünülmektedir. Her iki teknik için uzmanların uyum yüzdesi hesaplanmıştır.

Uzmanlar arası güvenilirlik Kendall'in concordance katsayısı ile hesaplanmıştır. 11 serbestlik derecesi ile 0,6466 ile 0,9142 güven aralığında 0,8214 olarak hesaplanmıştır. Beck depresyon ölçeğine göre hesaplanan tutarlık katsayısı daha yüksek bulunmuştur.

**Tablo -8** Her Bir Soru İçin Uzmanların Uyum Yüzdesi

	<b>Sınır grup</b>	<b>Angoff</b>
<b>Soru-1</b>	0,63	0,90
<b>Soru-2</b>	0,54	0,54
<b>Soru-3</b>	0,63	0,54
<b>Soru-4</b>	0,63	0,72
<b>Soru-5</b>	0,54	0,72
<b>Soru-6</b>	0,81	0,54
<b>Soru-7</b>	0,72	0,54
<b>Soru-8</b>	0,81	0,72
<b>Soru-9</b>	0,81	0,63
<b>Soru-10</b>	0,54	0,63
<b>Soru-11</b>	0,54	0,54
<b>Soru-12</b>	0,54	0,63
<b>Soru-13</b>	0,72	0,81
<b>Soru-14</b>	0,63	0,81
<b>Soru-15</b>	0,54	0,72
<b>Soru-16</b>	0,81	0,81
<b>Soru-17</b>	0,81	0,72
<b>Soru-18</b>	0,81	0,81
<b>Soru-19</b>	0,81	0,54
<b>Soru-20</b>	0,90	0,54

Yukarıdaki tablolar bu doğrultuda incelendiğinde iki yöntem için belirleyici olan soru sayısı aynı olarak hesaplanmıştır (10 tane soru). Yöntemlere göre belirleyici olan sorular farklılık göstermektedir. 8., 13., 16., 17. ve 18. sorular her iki yöntem içinde belirleyicidir. Ölçekteki maddeler farklı alt boyutları temsil etmemektedir. Ölçek umutsuzluğa ilişkin cümlelerden oluşmaktadır. Bu nedenle iki teknik için belirleyici olan soruların farklı olması tekniklerden kaynaklanmaktadır.

Ölçek içerisindeki maddeler benzer ifadelerden oluşmaktadır. Bu nedenle sınır grup tekniği için belirleyici olan bir soru Angoff tekniği için belirleyici olmayabilir. Tablolara bakıldığında özellikle sınır grup yöntemi için belirleyici olan 6. soru ile Angoff yöntemi için belirleyici olan 1. soru birbirlerine benzeyen ifadelerdir. Bu nedenle teknikler için belirleyici olan sorular tekniklerin sistematüğinden kaynaklanmaktadır. Tekniklerden birinin öğrenci merkezli diğerinin test merkezli olması ile ilgili olabilir

Farklı teknikleri için belirleyici olan maddelerin soru yapıları da incelenmiştir. Sınır grup tekniği için belirleyici olduğu düşünülen 10 madde incelendiğinde; 4 maddenin olumsuz kalan 6 maddenin olumlu olduğu gözlenmiştir. Aynı şekilde Angoff tekniği için belirleyici olan 10 maddenin yarı yarıya olumlu ve olumsuz madde içerdiği gözlenmiştir.

**Tablo-9** Beck Umutsuzluk Ölçeği İçin Uzmanların Test Puanları

	1. Uygulama	2. Uygulama
<b>U-1</b>	14	19
<b>U-2</b>	14	18
<b>U-3</b>	11	15
<b>U-4</b>	10	13
<b>U-5</b>	9	13
<b>U-6</b>	<b>9</b>	<b>9</b>

**Tablo-9'un Devamı** Beck Umutsuzluk Ölçeği İçin Uzmanların Test Puanları

<b>U-7</b>	8	9
<b>U-8</b>	7	7
<b>U-9</b>	5	7
<b>U-10</b>	5	5
<b>U-11</b>	2	0

Beck Umutsuzluk Ölçeği için uzmanların değerlendirilmesi incelendiğinde, sınır grup yöntemi ile uzmanların ortalaması 8,55 olarak hesaplanmıştır. Aynı ölçek için Angoff yöntemi ile uzmanların ortalaması 10,45 olarak hesaplanmıştır. Beck Umutsuzluk Ölçeği için klinik olmayan örneklem için ayrı bir kesme puanı söz konusu değildir. Ölçeğe ilişkin bilinen kesme puan 10'dur. Ölçekten 10 ve üzeri puan alan kişilerin umutsuzluk düzeylerinin arttığı ve intihara meyilli olduğu belirtilmiştir. Bilinen bu normlar doğrultusunda her iki yöntemle elde edilen yeni kesme puanlar son derece yakındır. Her iki yöntemin de bilinen normlara yakın değerler oluşturması ölçeğin yapısı ile de ilgili olabilir. Beck umutsuzluk ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği gibi dört seçenekli değildir. Uzmanların minimum düzeydeki kişiyi hem akıllarında tutup hem de soruları değerlendirmeleri daha kolaydır. Hatta iki yöntemle ilişkin uzmanların verdikleri yanıtlar çok farklı değildir. Bu ölçeğin evet-hayır şeklindeki yapısı ile ilgilidir. Bu nedenle iki farklı standart belirleme yöntemi ile elde edilen kesme puanlar yakındır.

### 3.2 İkinci Alt Problem

Beck Depresyon ve Beck Umutsuzluk ölçeklerinin Angoff ve sınır grup teknikleri ile elde edilen kesme puanlarının ortancaları arasında manidar fark var mıdır?

Beck depresyon ölçeğine ilişkin Angoff ve sınır grup yöntemleri ile elde edilen kesme puanlar arasında fark olup olmadığı belirlemek için yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar testi kullanılmıştır. Sonuçlar tablo-10'da verilmiştir.

**Tablo-10** Beck Depresyon Ölçeği İçin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Gruplar	Ortancaları	N	Sig. (2 Tailed)	Z
Sınır grup	11	11		
Angoff	13	11	.023	-2,273

\* p < 0,05

Beck depresyon ölçeği için sınır grup ve Angoff tekniklerine göre uzmanların elde ettikleri puanların ortalamaları arasındaki farkın 0,05 düzeyinde manidar olduğu Tablo 10'da görülmektedir. Farkın Angoff tekniği lehine olduğu ortalamaların büyüklüğünden anlaşılmaktadır. Bu sonuca dayanarak Angoff tekniği ile belirlenen kesme puanının sınır grup tekniği ile belirlenen kesme puanından daha büyük olduğu söylenebilir. Her iki yöntemle elde edilen kesme puanlarının manidar düzeyde farklı olması her iki yöntemin sistematığının farklı olmasından kaynaklanmaktadır.

Standart belirleme yöntemlerine ilişkin yapılan ilk sınıflandırmalardan biri test merkezli ve öğrenci merkezli yaklaşımlardır. Jeager tarafından yapılan bu ayırım dikkate alındığında iki yöneme ilişkin elde edilen kesme puanların farklı olmasının sebebi değerlendirme yapılan temel merkezle ilgilidir. Angoff yöntemi test merkezli yöntemlerden birisidir. Uzmanların testte ya da ölçek de odaklanmaları gereken nokta sorulardır. Uzmanlar minimum yeterli ya da

depresyon düzeyindeki kişiyi düşünerek soruların seçiciliğini değerlendirmektedir. Sınır grup yöntemi ise minimum yeterli ya da depresyon düzeyinde olan kişi yerine testi cevaplamasıdır. Uzmanlar bu yöntemde test maddeleri yerine öğrenciye odaklanmaktadır. Minimum yeterli ya da depresyon düzeyindeki öğrenci gibi düşünmeleri ve soruları cevaplamaları istenir. Soruların seçiciliği bu yöntemde önemli değildir. Test bir bütün olarak düşünülür. Oysa Angoff gibi test merkezli yöntemlerde bütünden çok parça yani sorular önemlidir. Angoff ve sınır grup yöntemleri arasındaki farklılığın asıl sebebi yöntemlerin temellendirildikleri yaklaşımlardır.

Yapılan çalışmalarda öğrenci merkezli yöntemlerden elde edilen kesme puanlar test merkezli yöntemlerden elde edilen kesme puanlara göre daha düşüktür. Test merkezli yöntemlerden elde edilen puanların yüksek olduğuna dair ilgili çalışmalar kısmında da birkaç çalışma gösterilmiştir. Bu çalışma da test merkezli tekniklerle elde edilen kesme puanın daha yüksek olduğunu göstermektedir. Alan yazında bu konuda yapılan çalışmaları desteklemektedir.

Beck Umutsuzluk ölçeğinin Angoff ve sınır grup teknikleri ile elde edilen kesme puanları ortancaları arasında manidar fark var mıdır?

Beck umutsuzluk ölçeği için de her iki teknikle elde edilen kesme puanların ortancaları hesaplanmıştır. Her iki teknik için de kesme puan 9 olarak bulunmuştur. Beck umutsuzluk ölçeği için teknikler birbirlerinden farklı bulunmamıştır. Alan yazında sınır grup ve Angoff teknikleri ile yapılan çalışmalarda hesaplanan kesme puanlar yakın fakat farklıdır. Her iki teknikle hesaplanan kesme puanın aynı olması kullanılan ölçekle ilgili olabilir. Beck umutsuzluk ölçeği, benzer ifadelerin yer aldığı sorulardan oluşan ve kişinin umutsuzluk düzeyini göstermektedir. Tanı koymak amacıyla çok depresyon düzeyine ilişkin bilgi sağlamak amacıyla kullanılmaktadır. Uzmanların ölçekten aldıkları toplam test puanlarının (tablo-9) çok farklı olmadığı görülmektedir.

Benzer ifadeler içeren bir ölçek olduğundan teknikler farklılaşmamıştır. Birinci alt problemde uzmanların yanıtlara göre dağılımlarına bakıldığında (tablo-6,7) benzer olan ifadelerin tekniklere göre farklılaştığı görülmektedir.

### 3.3 Üçüncü Alt Problem

Beck Depresyon ve Beck umutsuzluk ölçeklerinin Angoff ve sınır grup teknikleri ile elde edilen kesme puanları ile ölçeğin normlarının sınıflaması arasında fark var mıdır?

Beck Depresyon Ölçeği için Angoff ve sınır grup yöntemleri ile elde edilen yeni kesme puanların, ölçeğe ilişkin bilinen test normları ile karşılaştırılmasıdır.

Elde edilen kesme puanlar ile ölçek normunun sınıflaması arasındaki farklılığın anlamlılığı iki oranın karşılaştırılması ile test edilmiştir. 333 kişilik klinik olmayan öğrenci grubundan alınan veriler kullanılmıştır. Öğrencilerin Beck Depresyon Ölçeğinden almış oldukları toplam puanları dikkate alınarak, geliştirilen kesme puanları ve bilinen norma göre depresyonlu olan ve olmayan kişilerin frekansları hesaplanmıştır. Sonuçlar Tablo 11'de verilmiştir.

**Tablo-11** Beck Depresyon Ölçeği için farklı standart belirleme yöntemleri ile elde edilen kesme puanlarına göre öğrencilerin frekans dağılımı ve oranları

	Depresyonu olan		Depresyonu olmayan		Toplam
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı
<b>Sınır grup yöntemi</b>	102	% 31	231	% 69	333
<b>Angoff yöntemi</b>	45	% 14	288	% 86	333
<b>Bilinen kesme puana göre</b>	93	% 28	240	% 72	333

Tablo -11 incelendiğinde üç farklı kesme puanına göre öğrencilerin ne kadarının depresyonlu olup olmadığı belirtilmektedir. Sınır grup yöntemi ile kesme puan 12 ve üzeri olarak saptanmıştır. Bu doğrultuda 333 kişinin Beck Depresyon Ölçeği test puanları incelendiğinde 102 kişinin depresyonu olduğu bulunmuştur. Bu örneklem içerisinde depresyonlu olan kişilerin oranı 0,31'dir. Angoff yöntemi ile hesaplanan kesme puanı 17 ve üzeridir. Öğrencilerin puanları incelendiğinde 45 kişinin depresyonu olduğu bulunmuştur. Bu örneklem içerisinde depresyonu olan kişilerin oranı ise 0,14'tür. Ölçeğe ilişkin yapılmış olan normlarda klinik olmayan örneklem için belirlenen kesme puan 13 ve üzeridir. Bu doğrultuda öğrencilerin test puanları incelendiğinde 93 kişinin depresyonu olduğu bulunmuştur. Bu örneklem içerisinde depresyonu olan kişilerin oranı ise 0,28'dir.

**Tablo-12** Beck Depresyon Ölçeği için farklı yöntemlerle hesaplanan kesme puanlarına göre depresyonu olan kişilerin oranlarının karşılaştırılması

	Kesme puanlar	Oranlar	Z değeri
<b>Normlar</b> <b>Sınır grup yöntemi</b>	13 ve üzeri	0,28	0,47
	12 ve üzeri	0,31	
<b>Normlar</b> <b>Angoff yöntemi</b>	13 ve üzeri	0,28	4,50**
	17 ve üzeri	0,14	
<b>Sınır grup</b> <b>Angoff</b>	12 ve üzeri	0,31	5,36**
	17 ve üzeri	0,12	

\*\* p < 0,01

Angoff ve sınır grup yöntemi ile elde edilen kesme puanlar ve depresyonu olan kişilerin oranları ve ikili oran karşılaştırmalarına ilişkin z değerleri tablo- 12'de verilmiştir. Normlar ve sınır grup yöntemine göre yapılan sınıflama arasında ikili

oran karşılaştırması için elde edilen z değeri dışında elde edilen z değerleri 0,01 düzeyinde istatistiksel olarak manidar bulunmuştur. Buna göre sınır grup ve ölçek normu Angoff tekniğine göre daha fazla öğrenciyi depresyonlu olarak gruplamaktadır. Sınır grup ve ölçek normuna göre yapılan gruplamanın ise birbirinden farklı olmadığı söylenebilir.

Çalışmanın en başından itibaren sınır grup yöntemi uzmanların anlaması bakımından daha kolay olmuştur. Sınır grup tekniği için uzmanlardan minimum depresyon düzeyindeki kişiyi düşünmeleri istendiğinde ortalamadan etkilenecek bir çerçeveselendirme yaptıkları düşünülmektedir. Bu nedenle sınır grup yöntemi ile elde edilen kesme puan normlara çok yakın bir değer vermiştir. Kemse puanların yakın olmasına bağlı olarak seçilen örneklemden elde edilen test puanları depresyonu olan öğrencileri gruplandırma açısından farklılık göstermemiştir. Sınır grup yöntemi öğrencileri gruplandırma açısından normlarla benzer çalışmaktadır.

Angoff tekniği ise uzmanların sadece minimum depresyon düzeyindeki kişiyi düşünmelerini değil aynı zamanda soruların da seçiciliğini göz önünde bulundurmalarını gerektirmektedir. Alan yazın kısmında da Angoff tekniğine ilişkin yapılan önemli eleştirilerden biri de budur. Uzmanlar hem kafalarında minimum yeterlik düzeyindeki kişiyi bulundurmaları hem de soruların o kişiyi belirleyiciliğini düşünmeleri karıştırıcı rol oynamaktadır. Uzmanların tekniği anlamadıkları düşünülmektedir.

Sınır grup tekniği ile Angoff tekniğinin normlarla uyumu arasındaki farklılık diğer alt problemlerde de belirtildiği gibi tekniklerin sistematüğinden kaynaklanmaktadır. Öğrenci merkezli olan sınır grup tekniği testi bir bütün olarak alıp ikinci plana atmaktadır. Bu nedenle uzmanlar sorulara cevap verirken testin bütününe dikkate almışlardır. Genel olarak uzmanlar sınır grup tekniğine ilişkin yönerge verilirken uzmanların test toplamına ilişkin ortalama bir

değer düşündükleri gözlenmiştir. Test merkezli teknik olan Angoff ise öğrenciyi ikinci plana iterken her bir soru maddesine odaklanmaktadır. Bu nedenle uzmanların testi cevaplandırırken daha rahat davrandıkları gözlenmiştir. Bu doğrultuda elde edilen kesme puan normlara ve sınır grup tekniğine göre daha yüksektir. Alan yazın çalışmalarında da Angoff tekniği ile hesaplanan kesme puanlarının sınır grup tekniğine göre daha yüksek olduğuna dair çalışmalar mevcuttur.

Beck umutsuzluk ölçeğinin sınır grup ve Angoff teknikleri ile elde edilen kesme puanları ile ölçeğin normlarının sınıflaması arasında fark var mıdır?

Sınır grup tekniği ile elde edilen kesme puan 8 ve üzeridir. 333 kişilik örneklem içerisinde umutsuz olarak belirlenen kişi sayısı 44'tür. Normlara ve Angoff tekniği ile elde edilen kesme puanlar aynıdır. 10 puan ve üzeri alan kişilerin sayısı 31'dir. Sınır grup tekniği ile elde edilen kesme puan ile normların karşılaştırılması için z değeri hesaplanmıştır. İkili karşılaştırma için elde edilen z değeri 0,04 olarak bulunmuştur. 0,05 manidarlık düzeyinde normlar ve sınır grup tekniği ile elde edilen kesme puan arasında farklılık bulunmamıştır. Angoff tekniği ile elde edilen kesme puan normlarla aynıdır. Angoff ve sınır grup teknikleri ile elde edilen oranlarda da aynı normlarla olduğu gibidir. Beck umutsuzluk ölçeği için standart belirleme teknikleri normlar gibi çalışmıştır. Beck depresyon ölçeği gibi derecelendirilmiş ölçekler için teknikler arası farklılık anlamlı iken Beck umutsuzluk ölçeği için teknikler arası farklılık anlamlı değildir. Bu sonucun ölçeğin evet hayır şeklindeki bir ölçek olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sınır grup tekniğinin her iki ölçek için yeterli bir biçimde çalıştığı gözlenmiştir. Tanı koyma amacıyla kullanılacak olan testlerde sınır grup tekniği gibi öğrenci merkezli tekniklerin test merkezli tekniklerden daha başarılı olduğu gözlenmiştir.

Bu nedenle psikolojik testlerde öğrenci merkezli tekniklerin tercih edilmesi uygun olacaktır.

Angoff tekniği gibi test merkezli teknikler ise test maddelerine yönelik olduğundan maddelerin belirleyiciliğine ilişkin daha detaylı bilgiler sağlamaktadır. Test merkezli teknikler psikolojik testler için sınır grup tekniği kadar kesme puan oluşturmada başarılı olamasa da psikolojik testlerde kullanılabilir. Özellikle test içersindeki maddelerin belirleyiciliğine ilişkin genel bir bilgi sağlama açısından önemlidir.

Çalışmada standart belirleme tekniklerinin psikolojik testlerde özellikle tanı koymayı sağlayıcı bir testler üzerinde yeterli olup olmadığı sınınmıştır. Her iki teknik de normlar kadar başarılı bulunmuştur. Normların oluşturulması aşamasında bu tekniklerden farklı şekillerde yararlanılabileceği görülmüştür. Norm grubuna ulaşamadığı ya da norm grubuna dair bir fikir sağlama amacıyla ön çalışma olarak bu tekniklerden yararlanılabilir.

## BÖLÜM IV

### SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın her bir alt problemine ilişkin sonuçlar, çalışmanın eksikliklerine ilişkin bilgiler ve gelecekte yapılacak olan benzer çalışmalara ilişkin öneriler sırasıyla yer almaktadır.

#### 4.1 Sonuçlar

1. Beck Depresyon Ölçeğinin sınır grup tekniği ile Angoff ile elde edilen kesme puanlarının hesaplanmasıdır. Uzmanların iki teknik için de toplam test puanlarının ortalamaları alınarak kesme puanlar elde edilmiştir. Böylelikle Beck depresyon ölçeği için sınır grup tekniği elde edilen kesme puana göre 12 puan ve üzeri, Angoff tekniği ile elde edilen kesme puana göre 17 puan ve üzeri kişiler depresyonu olan olarak gruplandırılabilir. Ölçeğin bilinen kesme puanı ise klinik olmayan örneklem için 13 olarak belirlenmiştir.

2. Beck Umutsuzluk Ölçeğinin sınır grup ve Angoff tekniği ile elde edilen kesme puanlarının hesaplanmasıdır. Uzmanların toplam test puanlarının ortancaları alınarak kesme puanlar hesaplanmıştır. Beck umutsuzluk ölçeği için sınır grup tekniği ile elde edilen kesme puana göre p puan ve üzeri, Angoff tekniği ile elde edilen kesme puana göre 9 puan ve üzeri kişiler umutsuz olarak gruplandırılmaktadır. Beck umutsuzluk ölçeği için bilinen kesme puanı 10'dur.

3. Beck depresyon ölçeğinin sınır grup ve Angoff tekniği ile elde edilen kesme puanların arasında fark olup olmadığının sınanmasıdır. Uzmanların toplam test puanları Wilcoxon işaretli sıralar testi ile test edilmiştir. Hesaplanan z değeri (-2,273) 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı olduğu gözlenmiştir. İki teknik ile elde edilen kesme puanlar arasında farklılık bulunmaktadır. Bu farklılığın iki yöntemin temellendirilmesindeki farklılıktan kaynaklandığı düşünülebilir.

4. Beck umusuzluk ölçeğinin sınır grup ve Angoff tekniği ile elde edilen kesme puanları aynı olarak hesaplanmıştır. Her iki teknikle hesaplanan kesme puanların aynı olmasının ölçekle ilgili olduğu düşünülmektedir.

5. Beck depresyon ölçeğinin sınır grup ve Angoff tekniği ile elde edilen kesme puanları ile ölçeğin normlarının sınıflaması arasında fark olup olmadığı test edilmiştir. Uzmanlardan elde edilen yeni kesme puanlar doğrultusunda üniversite öğrencilerinden oluşan 333 kişilik örneklem sınıflandırılmıştır. Sınır grup tekniği ile örneklemin 0,31'i , normlar göre 0,28'i ve Angoff tekniğine göre 0,14'ü depresyonlu olarak gruplandırılmıştır. Sınır grup tekniği ile elde edilen kesme puan normlarla karşılaştırıldığında z değeri 0,47 olarak hesaplanmıştır. Angoff tekniği ile elde edilen kesme puan normlar ile karşılaştırıldığında z değeri 4,50 olarak hesaplanmıştır. Bunu yanı sıra her iki yöntem karşılaştırıldığında z değeri 5,36 olarak hesaplanmıştır. 0,01 manidarlık düzeyinde sınır grup tekniği ile elde edilen kesme puan ile normlar arasında farklılık gözlenmemiştir. Angoff tekniği ile elde edilen kesme puan ile normlar arasında 0,01 manidarlık düzeyinde anlamlı farklılık gözlenmiştir.

6. Duyuşsal alana ilişkin yapılan ilk standart belirleme çalışmasında sınır grup tekniğinin daha uyumlu olduğu söylenebilir. Bu tür testlerde standart belirlenmek istendiğinde sınır grup tekniği gibi öğrenci merkezli olan modellerin tercih edilmesi uygun olabilir. Angoff gibi test merkezli olan modellerin duyuşsal alanla ilgili testlerde öğrenci merkezli modeller kadar başarılı olmayabilir. Test merkezli

modellerin özellikle başarı testlerinde çok çalıştığı bilinmektedir. Duyuşsal alana ilişkin testler daha çok bireyler ve bireysel özellikleri temel aldıklarından öğrenci merkezli olarak bilinen tekniklerin kullanılması önerilebilir.

7. Beck umutsuzluk ölçeğinin Angoff ve sınır grup teknikleri ile elde edilen kesme puanları ile ölçeğin normlarının sınıflandırması arasında fark olup olmadığına bakılmıştır. İkili oran karşılaştırması için z değerleri hesaplanmıştır. Angoff tekniği bu ölçek için normlarla aynı kesme puanı vermektedir. Normlarla sınır grup tekniği karşılaştırıldığında elde edilen z değeri ( 0,04) 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Teknikler ile normlar arasında farklılık bulunmamaktadır. Duyuşsal alana ilişkin evet hayır şeklindeki ölçeklerde standart belirleme tekniklerinin normlarla uyumlu olduğu düşünülmektedir.

#### 4.2 Öneriler

1. Standart belirleme yöntemleri psikoloji alanında kullanılmamaktadır. Bu nedenle alandan seçilecek olan uzman grupların konuya ilişkin bilgileri bulunmamaktadır. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda uzman grupların belirlenecek olan yöntemlere ilişkin bilgilendirilmeleri önemlidir. Uzmanlar standart belirleme yöntemlerini tanıdıkça, yöntemlerde elde edilen kesme puanların hatalardan arınık olması mümkün olabilir.

2. Standart belirleme yöntemlerinin birçoğunda uzman gruplarının getirildiği toplantılar yapılarak kesme puanlar elde edilmektedir. Bu çalışmada uzmanların farklı üniversitelerde olmaları ve meşguliyetlerinden dolayı uzmanlar birbirlerinden habersiz olarak ayrı randevularla kesme puanları belirlemişlerdir. Uzmanların bir oturumda bir araya gelerek belirledikleri puanları tartışmaları nihai kararı oluştururken daha yararlı olabilir.

3. Kullanılacak uzman sayısı tercih edilecek olan standart belirleme yöntemlerine ve çalışılacak teste göre ayarlanmalıdır. Standart belirleme yöntemlerine ilişkin yapılan çalışmalarda kullanılması uygun olan uzman sayısı 10-15 arasındadır. Bu çalışma için 11 kişilik uzman grubu kullanılmıştır. Uzmanların herhangi bir oturumda bir araya getirilmesi gerekli değilse uzman sayısını artırılması önerilebilir.

4. Bu çalışmada uzmanlar farklı üniversitelerden oluşturulmuştur. Yapılacak olan çalışmalarda uzman grubunun bir üniversiteden seçilmesi standart belirleme sürecini kolaylaştırabilir. Ayrıca uzmanların bir araya getirilmesi daha kolay sağlanabilir.

5. Uzmanlardan minimum düzeydeki kişiye ilişkin tanımlamaları birbirlerinden farklı olabilir. Bu nedenle uzmanlardan minimum düzeydeki kişiyi tanımlamaya yönelik bir çalışma yapılabilir. Böylece uzmanların farklı kişileri düşünerek soruları incelenmesinden kaynaklanabilecek farklılıklar ortadan kalkabilir.

6. Bu çalışma için seçilen iki farklı standart belirleme yöntemine ilişkin uygulama arka arkaya yapılmıştır. Yapılacak olan çalışmalarda seçilecek standart belirleme yöntemlerine ve kullanılacak ölçeklere göre bu süre daha farklı olarak da belirlenebilir.

7. Uzmanlara ölçeğe ilişkin ya da minimum düzeyde bulunan öğrencilere ilişkin gerçeğe yakın bir bilgiler sağlanmasının kesme puan üzerinde etkili olduğu bilinmektedir. Uzmanlara hem ölçek hem de tanı konması uygun görülen gruba ilişkin sayısal ya da sözel bilgiler sağlanması önerilebilir.

**8.** Tekniklerle elde edilen kesme puanları uygulamada kullanılarak yordama güçlerinin ne olduğunu normların yordama gücüyle karşılaştıracak araştırmalar tasarlanabilir.

## KAYNAKÇA

- Andrew, B. J. ; Hect J. T.(1976). A Preliminary Investigation of two Procedures for Setting Examination Standard. *Education And Psychological Measurement* , 36, 45-50
- Aydemir, Ö. ; Köroğlu E. (2009). Psikiyatride Kullanılan Klinik Ölçekler. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Berk, R. A.(1976). Determination of Optimal Cutting Scores İn Criterion Refrenced Measurement . *Journal of Experimental Education*, 45, 4-9.
- Berk, R. A. (1984). A Guide To Criterion Refrenced Test Construction. Baltimore: John Hopkins University Press.
- Braun, H. I. ; Quin S. (2007). An Enhanced Method For Improving State Standards onto the NEAP Scale; In N.J. Dorens, M. Pommerich , P.W. Holland (eds) Linking and Alinging Scores and Scales. New York: Springer.
- Buckhendal, W. C. ; Smith W. R. ; Impara C. J. ; Plake S. B. (2002). A Comprasion of Angoff and Bookmark Standard Setting Methods . *Journal of Educational Measurement.*, 39 , No. 3 , 253-263 , Fall.
- Boursicot, K. A. M. ; Roberts T. E. ; Pell G. (2007). Using Borderline Methods to Compare Passing Standards For OSCEs at Graduation Across Three Medical Schools. *Medical Education* , 41,.1024-1031.

Büyüköztürk, Ş. (2002). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı; İstatistik, Araştırma Deseni , SPSS Uygulamaları ve Yorum. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Cizek, G. J. (1993). Reconsidering Standards and Criteria. *Journal Of Educational Measurement*,30, No:2, 93-106.

Cizek, G. J. (1996). Setting Passing Scores ; Educational Measurement; Issues And Practice , Summer.

Cizek , G. J. ; Husband T. H. (1997). A Monte Carlo Investigation Of The Contrasting Groups Standart Setting Method ; Paper Presented At The Annual Meeting Of the American Educational Research Association , March.

Cizek, G. ; Bruch M. (2007). Standard Setting: A Guide to Establishing and Evaluating Performance Standards Tests. California: Sage Puplications.

Durak, A. ; Gültekin Y. ; Şahin H. N. (1993). İnsanları Yaşama Bağlayan Nedenler Nelerdir? Yaşamı Sürdürme Nedenleri Envanterinin Güvenirliği ve Geçerliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10 , No:34, 7-19.

Durak, A. (1994). Beck Umutsuzluk Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9, No: 31,1-11.

Ebel, R. L. (1972). Essentials of Educational Measurement. New Jersey : Prentice Hall.

- Impara, J. C. ; Plake B. S. (1997). Standard Setting : An Alternative Approach. *Journal Of Educational Measurement* , 34, No: 4 , 353-366 , Winter.
- Impara, C. J. ; Plake B. S. (1998). Teachers Ability to Estimate Item Difficulty: A test of the Assumptions in the Angoff Standard Setting Method . *Journal of Educational Measurement* , 35 , No: 1 , 69-81, Spring.
- Jeager, R. M. (1989). Certification of Student Competence : In R.L. Linn Ed, *Educational Measurement*. New York: Macmillan.
- Jeager, R. M. (1955). Setting Performance Standards Through Two Stage Judgemental Policy Capturing . *Applied Measurement In Education No:8*, 15-40.
- Kane, M. (1994b). Validating the Performance Standards Associated With Passing Scores. *Review of Educational Research*, 63, no: 3, 425-461.
- Koffler, S. L. (1980). A Comparison of Approaches for Standard Setting Proficiency Standards. *Journal Of Educational Measurement* , 17, No: 3, 167-178.
- Linn, R. L. ; Shepard L. A. (1997). Item By Item Standard Setting ; Misinterpretations of Judges Intentions Due To Less Than Perfect Item Inter Correlations; Paper Presented at the Council of Chief State School Officers National on Large Scale Assessment, Colorado.
- Livingston, S. A. ; Zeiky M. J. (1977). *Manual for Setting Standards on The Basic Skills Assessment Tests*, Princeton.

- Livingston, S. A. ; Zeiky M. J. (1982). A Manual for Setting Standards of Performance on Educational and Occupational Tests. ETS.
- Livingston, S. A. ; Zeiky M. J. (1983). A Comparative Study of Standard Setting Methods. ETS: New Jersey.
- Livingston, S. A. ; Lewis C. ( 1995). Estimating the Consistency And Accuracy of Classifications Based on Test Scores. *Journal of Educational Measurement*, 32, 179-197.
- Livingston, S. ; Zikey M. ; Perie M. (2004). A Primer on Setting Cut Scores On Tests of Educational Achievement: Excerpts From Passing Scores: A Manual for Setting Standards of Performance on Educational and Occupational Tests, ETS Publishing.
- Lorge, I. ; Kruglow L. K. (1953). The Improvement Of the Estimate of Tests Difficulty. *Educational and Psychological Measurement*, 13, 34-46.
- Mills, C. N.; Melican G. J. (1988). Estimating and Adjusting Cut of Score: Features of Selected Methods. *Applied Measurement In Education* , No:1, 201-275.
- Mills, C. N. ; Barr, J. E. (1983) A Comparison of Standard Setting Methods: Do The Same Judges Establish The Same Standards With Different Methods? Paper Presented at The Annual Meeting of The American Educational Research Association : Montreal.

- Nedelsky, L. (1954). Absolute Grading Standards for Objective Tests. *Educational and Psychological Measurement* , 14, 3-19.
- Norcini, J. J. ; Lipner R. S. ; Langdon O. L. ; Strecker C. A. ( 1987). A Comparison of Three Variation of Standart Setting Method. *Journal Of Educational Measurement*, 24, No: 1, 56-64, Spring.
- Öner, N. (1997). Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testler: Bir Başvuru Kaynağı. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Özgüven, E. İ. (2000). Psikolojik Testler. Ankara: PDREM Yayınları.
- Plake, S. B. ; Impara C. J. ; Irwin M. P. (2000). Consistency Of Angoff Based Predictions of Item Performance : Evidence of Technical Quality of Resultes From The Angoff Standard Setting Method. *Journal of Educational Measurement* , 37 , No:4, 347-355 , Winter.
- Poggio, J. P. ; Others (1982). An Evoluation Of Contrasting Groups Methods For Settinf Standards, 15p. ; Paper Presented At The Annual Meeting Of the American Educational Research Association , March.
- Poggio, J.P. ; Glasnapp D. R. ; Eros P. I. (1981). An Evaluation Of Contrasting Groups Methods for Setting Standards; Paper Presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association.
- Savaşır, I. ; Şahin N. H. (1997). Bilişsel Davranışçı Terapilerde Sık Kullanılan Ölçekler. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları, No:9.

Shepard, L. (1980). Standart Setting Issues And Methods. *Applied Psychological Measurement*, no: 4, 447-467.

Shepard, L. A. (1995). Implications for Standard Setting of the NEA evaluation of NAEP Achivement Levels; In Proceeding Of the Joint Coferance on Standard Setting for Large Scale Assessment, pp.143-160.

Sümbüloğlu, K. ; Sümbüloğlu V. (2007). Biyoistatistik. Ankara: Hatiboğlu Basım.

Tanrıverdi, S. (2006). Standart Belirleme Yöntemlerinin Geçme Puanları Üzerindeki Etkisi, Hacettepe Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.

Tekin, Halil. (1991). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: Yargı Yayınları.

Thorndike, R. L. (1980). Item and Score Coverision By Pooled Judgement; Paper Presented at The Educational Testing Service Conference on Test Equating, Princeton.

**EK- 1****Beck Depresyon Ölçeği**

Aşağıda, kişilerin ruh durumlarını ifade ederken kullandıkları bazı cümleler verilmiştir. Her madde, bir çeşit ruh durumunu anlatmaktadır. Her madde o ruh durumunun derecesini belirleyen 4 seçenek vardır. Lütfen bu seçenekleri dikkatle okuyunuz. Son bir hafta içerisindeki (şu an dahil) kendi ruh durumunuzu göz önünde bulundurarak, size en uygun olan ifadeyi bulunuz. Daha sonra o maddenin yanındaki harfin üzerine (x) işareti koyunuz.

1. (a) Kendimi üzgün hissetmiyorum  
(b) Kendimi üzgün hissediyorum  
(c) Her zaman için üzgünüm ve kendimi bu duygudan kurtaramıyorum  
(d) Öylesine üzgün ve mutsuzum ki dayanamıyorum
2. (a) Gelecekte umutsuz değilim  
(b) Geleceğe biraz umutsuz bakıyorum  
(c) Gelecekte beklediğim hiçbir şey yok  
(d) Benim için bir gelecek yok ve bu durum düzelmeyecek
3. (a) Kendimi başarısız görmüyorum  
(b) Çevremdeki biręok kişiden daha fazla başarısızlıklarım oldu sayılır  
(c) Geriye dönüp baktığımda, çok fazla başarısızlığımın olduğunu görüyorum  
(d) Kendimi tümüyle başarısız bir insan olarak görüyorum

4. (a) Her şeyden eskisi kadar zevk alabiliyorum  
(b) Her şeyden eskisi kadar zevk alamıyorum  
(c) Artık hiçbir şeyden gerçek bir zevk alamıyorum  
(d) Bana zevk veren hiçbir şey yok. Her şey çok sıkıcı
5. (a) Kendimi suçlu hissetmiyorum  
(b) Arada bir kendimi suçlu hissettiğim oluyor  
(c) Kendimi çoğunlukla suçlu hissediyorum  
(d) Kendimi her an için suçlu hissediyorum
6. (a) Cezalandırıldığımı düşünmüyorum  
(b) Bazı şeyler için cezalandırılabileceğimi hissediyorum  
(c) Cezalandırılmayı bekliyorum  
(d) Cezalandırıldığımı hissediyorum
7. (a) Kendimden hoşnudum  
(b) Kendimden pek hoşnut değilim  
(c) Kendimden hiç hoşlanmıyorum  
(d) Kendimden nefret ediyorum
8. (a) Kendimi diğer insanlardan daha kötü görüyorum  
(b) Kendimi zayıflıklarım ve hatalarım için eleştiriyorum  
(c) Kendimi hatalarım için çoğu zaman suçluyorum  
(d) Her kötü olayda kendimi suçluyorum

9. (a) Kendimi öldürmek gibi düşüncelerim yok
- (b) Bazen kendimi öldürmeyi düşünüyorum, fakat bunu yapmam
- (c) Kendimi öldürebilmeyi isterdim
- (d) Bir fırsatını bulsam kendimi öldürürdüm
10. (a) Her zamankinden daha fazla ağladığımı sanmıyorum
- (b) Eskisine göre şu sıralarda daha fazla ağlıyorum
- (c) Şu sıralarda her an ağlıyorum
- (d) Eskiden ağlayabilirdim, ama şu sıralarda istesem de ağlayamıyorum
11. (a) Her zamankinden daha sinirli değilim
- (b) Her zamankinden daha kolayca sinirleniyor ve kızıyorum
- (c) Çoğu zaman sinirliyim
- (d) Eskiden sinirlendiğim şeylere bile artık sinirlenemiyorum
12. (a) Diğer insanlara karşı ilgimi kaybetmedim
- (b) Eskisine göre insanlarla daha az ilgiliyim
- (c) Diğer insanlara karşı ilgimin çoğunu kaybettim
- (d) Diğer insanlara karşı hiç ilgim kalmadı
13. (a) Kararlarımı eskisi kadar kolay ve rahat verebiliyorum
- (b) Şu sıralarda kararlarımı vermeyi erteliyorum
- (c) Kararlarımı vermekte oldukça güçlük çekiyorum
- (d) Artık hiç karar veremiyorum
14. (a) Dış görünüşümün eskisinden daha kötü olduğunu sanmıyorum
- (b) Yaşlandığımı ve çekiciliğimi kaybettiğimi düşünüyorum ve üzülüyorum

(c) Dış görünüşümde artık değiştirilmesi mümkün olmayan olumsuz değişiklikler olduğunu hissediyorum

(d) Çok çirkin olduğumu düşünüyorum

15. (a) Eskisi kadar iyi çalışabiliyorum

(b) Bir işe başlayabilmek için eskisine göre kendimi daha fazla zorlamam gerekiyor

(c) Hangi iş olursa olsun yapabilmek için kendimi çok zorluyorum

(d) Hiçbir iş yapamıyorum

16. (a) Eskisi kadar rahat uyuyabiliyorum

(b) Şu sıralarda eskisi kadar rahat uyuyamıyorum

(c) Eskisine göre 1 veya 2 saat erken uyanıyor ve tekrar uyumakta zorluk çekiyorum

(d) Eskisine göre çok erken uyanıyor ve tekrar uyuyamıyorum

17. (a) Eskisine kıyasla daha çabuk yorulduğumu sanmıyorum

(b) Eskisinden daha çabuk yoruluyorum

(c) Şu sıralarda neredeyse her şey beni yoruyor

(d) Öyle yorgunum ki hiçbir şey yapamıyorum

18. (a) İştahım eskisinden pek farklı değil

(b) İştahım eskisi kadar iyi değil

(c) Şu sıralarda iştahım epey kötü

(d) artık hiç iştahım yok

19. (a) Son zamanlarda pek fazla kilo kaybettiğimi sanmıyorum

(b) Son zamanlarda istemediğim halde üç kilodan fazla kaybettim

(c) Son zamanlarda istemediğim halde beş kilodan fazla kaybettim

(d) Son zamanlarda istemediğim halde yedi kilodan fazla kaybettim. Daha az yemeye çalışarak kilo kaybetmeye çalışıyorum. Evet ( ) Hayır ( )

20. (a) Sağlığım beni pek endişelendirmiyor

(b) Son zamanlarda ağrı, sızı, mide bozukluğu, kabızlık gibi sorunlarım var

(c) Ağrı, sızı gibi sıkıntılarım beni epey endişelendirdiği için başka şeyleri düşünmek zor geliyor

(d) Bu tür sıkıntılar beni öylesine endişelendiriyor ki, artık başka hiçbir şey düşünemiyorum

21. (a) Son zamanlarda cinsel yaşantımda dikkatimi çeken bir şey yok

(b) Eskisine oranla cinsel konularla daha az ilgileniyorum

(c) Şu sıralarda cinsellikle pek ilgili değilim

(d) Artık cinsellikle hiçbir ilgim kalmadı

## EK-2

## Beck Umutsuzluk Ölçeği

Aşağıda geleceğe ait düşünceleri ifade eden bazı cümleler verilmiştir. Lütfen her bir ifadeyi okuyarak, bunların size ne kadar uygun olduğuna karar veriniz. Örneğin okuduğunuz ilk ifade size uygun ise “Evet”, uygun değilse “Hayır” ifadesinin altındaki kutunun içine (X) işareti koyunuz.

	EVET	HAYIR
1. Geleceğe umut ve coşku ile bakıyorum	( )	( )
2. Kendimle ilgili şeyleri düzeltemediğime göre çabalamayı bıraksam	( )	( )
3. İşler kötüye giderken bile her şeyin hep böyle kalmayacağını bilmek beni rahatlatıyor	( )	( )
4. Gelecek on yıl içinde hayatımın nasıl olacağını hayal bile edemiyorum	( )	( )
5. Yapmayı en çok istediğim şeyleri gerçekleştirmek için yeterli zamanım var	( )	( )
6. Benim için çok önemli konularda ileride başarılı olacağımı umuyorum	( )	( )
7. Geleceğimi karanlık görüyorum	( )	( )
8. Dünya nimetlerinden sıradan bir insandan daha çok yararlanacağımı umuyorum	( )	( )
9. İyi fırsatlar yakalayamıyorum. Gelecekte yakalayacağıma inanmam için de hiçbir neden yok	( )	( )
10. Geçmiş deneyimlerim beni geleceğe iyi hazırladı	( )	( )
11. Gelecek benim için hoş şeylerden çok tatsızlıklarla dolu görünüyor	( )	( )

12. Gerçekten özlediğim şeylere kavuşabileceğimi umuyorum ( ) ( )
13. Geleceğe baktığımda şimdikine oranla daha mutlu  
olacağımı umuyorum ( ) ( )
14. İşler bir türlü benim istediğim gibi gitmiyor ( ) ( )
15. Geleceğe büyük inancım var ( ) ( )
16. Arzu ettiğim şeyleri elde edemediğime göre  
bir şeyler istemek aptallık olur ( ) ( )
17. Gelecekte gerçek doyuma ulaşmam imkansız gibi ( ) ( )
18. Gelecek bana bulanık ve belirsiz görünüyor ( ) ( )
19. Kötü günlerden çok iyi günler bekliyorum ( ) ( )
20. İstedğim her şeyi elde etmek için çaba göstermenin  
gerçekten yararı yok, nasıl olsa onu elde edemeyeceğim ( ) ( )

## ÖZGEÇMİŞ

### Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Gizem Tülübaş  
Doğum Yeri ve Tarihi : İstanbul , 21.05.1984

### Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi Edebiyat  
Fakültesi Psikoloji Bölümü  
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

### İş Deneyimi

Stajlar : Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu  
Çalıştığı Kurumlar : Özel Saygı Özel Eğitim Merkezi

### İletişim

E-Posta Adresi : gtulubas@gmail.com

Tarih : 08.10.2009